

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Коло

СРПСКИ НЕДЕЉНИ ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

СА БЕОГРАДСКИМ РАДИО ПРОГРАМОМ

Број 68

17 април 1943

Дил. 5

Врбица — њен највећи празник

(Снимак: А. Симић)

Календар мога комшије

НЕДЕЉА 11 АПРИЛ

Пита јуче наш сусед госн комшију:

— Зашто си купио жени, за врбицу, зелене рукавице кад ти је предамном рекла да јој купиш беле...?

— Зато, брате, што се не би радовала поклону, кад не би могла одмах да га замени...

ПОНЕДЕЉАК 12 АПРИЛ

Опет госн комшија прича. Каже како је у трамвају чуо овакав дијалог:

— Бре, побратиме, то твоје одело много се нешто излизало. Зашто га не преврнеш?

— Зашто га не преврнем, велиш?

— Па, наравно!

— Е, не могу да га преврнем, јер, нажалост, овај штоф нема три стране!

УТОРАК 13 АПРИЛ

Синоћ код госн комшије, онај наш сусед лекар прича нам овај свој доживљај. Прегледао неког свог старог пацијента, и после прегледа рекао болесничковом синовцу:

— Ваш ујак је тешко болестан. Топико тешко да треба да будете спремни на све!

— На све, сумњам... Ја рачунам само на половину!

СРЕДА 14 АПРИЛ

Госпа комшиница савила свој рођендан. Није важно који по реду. И, били гости. Почастила нас угостила и у поверењу нам рекла да је као поклон од мужа добила једну уложну књижицу с једном лепом сумицом. Блистала госпа комшиница од радости. А кад се гости разишли о-

— Благо вама што славите Врбицу!

— Па, јесте... Можемо бар да кажемо, кад оду гости, да су нас идесили за Врбицу!

Славски разговори

двојица још неку пару од уштеђевине и сутрадан отишла у банку да уплати на књижицу. Тек тада, на банчином шаптеру, сазнала је да књижица гласи на име госн комшијино а не на њено. И, ево већ неколико дана у комшијиној кући пом!

ЧЕТВРТАК 15 АПРИЛ

Ономад опет био у суду госн комшија, па нам прича како је присуствовао неком суђењу и како је чуо овакав разговор између оптуженог и претседавајућег:

— Можете да бирате — рекао судија оптуженом — осам дана затвора или пет хиљада динара!

— Па кад сте већ толико предусретљиви, госн судијо, радије бих узео тих пет хиљада...

ПЕТАК 16 АПРИЛ

Скупило се јуче предвече друштвање код госн комшије па се развезао разговор. Одједном ће један рећи:

— Госн комшија ви сте човек који, такође, све зна...

— Ја, па шта?

— Па сам хтео да вас питам каква је разлика између обичног лекара и специјалисте?

— Прилична, богами... Тако, око три стотине динара!

СУБОТА 17 АПРИЛ

— Што сте везали канап око кажипрста? — пита синоћ онај наш сусед што ни сам не зна од чега живи, госн комшију.

— Е, баш ти хвала што си ми обратио пажњу — прихватио госн комшија. — То сам везао да ме потсети на то да ти затражим паре које ми већ две године дугујеш... М-ћ

О свету и сварењу

СТАТУА ЦАРА ТРАЈАНА ПРОНАЂЕНА У ОСТИЈИ

У старом римском пристаништу Остији, приликом недавних ископавања, пронађена је једна нова статуа цара Трајана, која је висока два метра. Статуа, разбијена у неколико делова, нађена је испод једних степенца.

Ова статуа претставља цара Трајана у војничкој опреми. Горњи део тела је сав у оклопу. Статуа је из доба када је цар Трајан још био млад. Од свих до сад у Остији пронађених Трајанових статуа ова једино, има толико делова да се може саставити цела.

Папир је сав у шараме од којих једна претставља две младе богиње, од којих једна убија бика. Ово је још један доказ да је у доба Трајана бик играо врло важну улогу.

У исто време нађена је и статуа једне парипе, свакако жене Септима Севера. Она је одевена по моди која је владала почетком трећег века.

ЈЕЗИК КРАВЕ ЈЕ ОСЕТЉИВИЈИ ОД ЈЕЗИКА ЧОВЕКА

Чуло укуса може да се умртви и смањи, или појача топлотом или хладноћом. На језику има на хиљаде чворова за укус. Човечији језик има три хиљаде оваквих живчаних чворова. Међутим, говече коме језик служи као важан орган при одабирању разних врста хране коју пасе, има на свом језику пет пута више чворова него човек, то јест петнаест хиљада чворова за укус. Насупрот томе најпрождрљивија међу животињама, ајкула, која храну само прогутва, нема на језику уопште ни једне ставице за укус.

Један професор универзитета у Будимпешти каже да је сладолед, у ствари много слађи него што га ми осећамо и то због тога што се наш укус услед хладноће

знатно смањи. Зато ако треба узети неки горак лек, добро је да се пре тога језик натрља ледом.

Језик има четири слојева подручја за укус. Врх језика осетљив је за слатко, затим долази подручје за слано, па за кисело и најзад, на крају језика, налазе се чворови укуса за горко.

Међутим, укус може лако да се тренира и извекба тако да буде осетљив за врло fine нијансе. Познато је да су код великих фирми за експорт чаја, кафе, или вина, уопслени људи којима је професија да пробањем, дакле језиком, одреде која мешавина има најкуснију арому.

ЕЛЕКТРИЧНЕ ПАНТАЛОНЕ

Један Шведњанин, обичан радник по занимању, дошао је прошле јесени до једне интересантне илдеје. Он је пронашао „електричне панталоне“, тј. панталоне које се греју помоћу електричне струје. Кроз штоф од кога су панталоне направљене, пролазе танке али јаке жице којима циркулише струја. Извор те струје налази се у једној малој батерији која је причвршћена о опасак, или је смештена у депу. Целокупна тежина панталона заједно са мало необичном инсталацијом износи 950 грама.

АУТОМОБИЛИ У СТАРОМ ВЕКУ

Према грчком писцу Хелиодору употребљавали су Атињани већ хиљаду година пре Христа јединствена кола која нису вукли коњи. Та кола била су снабдевана неком полугом којом је роб — који је био смештен у унутрашности кола — „утицао“ на точкове возила и стављао их у покрет. У чисто конструктивном погледу овакве врсте кретања потсећају нас на начин кретања код данашњих аутомобила. О некој допнијој врсти оваквих античких кола без коњске запреге говори нам и римски историчар Капитолинус. Према

његовим описима имао је цар Комодус, који је погинуо 193 године после Христа, више кола која су покретали робови. Уједно су ова возила била снабдевана неком врстом путних и временских мерила. Ова су се „мерила“ састојала у томе да је после сваке превалене миље мали каменчић аутоматски пао у један метални суд у колима. Према броју каменчића у том суду могло се у свако доба да израчуна колико је износио превалени пут.

НАЈСТАРИЈИ ТОП НА СВЕТУ

Приликом ископавања, која су вршена у близини Пекинга, пронађен је најстарији топ на свету. Цев овога топа доста је кратка и начињена је од бронзе. Поред топа нађена су и два топовска булета од камена. После детаљног прегледа стручњаци су утврдили да је топ стар најмање 1.800 година.

По себи се разуме, да тај топ није ни сличан данашњем топу, у првом реду зато, што тада није био познат барут. Булад је изабавивана на цев помоћу затегнутих конопана.

АПАРАТ ЗА ДЕЗИНФЕКЦИЈУ КЊИГА

Књига може да буде преносилац опасних микроба и бактерија баш као и неопрани термометар. Утврђено је да се у књигама из јавних библиотека налазе миллијарде микроба разних опасних болести. Зато се у културним државама уништавају не само оне књиге које читају болесници у болницама, него и оне које су биле у рукама читалаца јавних библиотека који су после тога оболели.

Поставило се питање дезинфекције књига које је од нарочите важности за јавне библиотеке. Најзад је познати хемичар Жан Фешер недавно пронашао један практичан и ефикасан апарат. Књига коју треба дезинфиковати ставља се у једну добро затворену кутију где ваздушна пумпа окреће лагану страну по страну, а гас (формалехин) уништава све микробе у књизи.

КАРЛО V И ШАХ

Шпанском краљу и римско-немачком цару Карлу V дворјан исе никако нису усуђивали да јаве за смрт његове миле

жене Изабеле. После дугог саветовања одлучили су се да то учине у тренутку када Карло буде играо шаха. И заиста, у току целе игре цар се необично чудно што се његов партнер, један од дворјана, стално труди да му „матира“ краљицу, а не краља. Како се то дешавало у неколико партија редом, цар је нешто наслутио и енергично затражио објашњење. Кад му је после тога званично саопштено да је краљица Изабела умрла, Карло V је тужно рекао:

— И ја ћу ускоро бити шах-мат!

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

— Број пирамида у Египту износи 57. Највећа пирамида која је саграђена 3.600 године пре Христа, грађена је пуних 13 година, а радило је око сто хиљада радника. Данас је висока свега 137 метара.

— Реч филоксера је грчког порекла. Грчки се лист каже „филон“, а сув „ксерос“. Дакле од речи филон и ксерос, што значи „сушилост“, постала је реч филоксера. То је дошло отуда што се некад мислило да филоксера напада лист. Међутим, данас се зна да филоксера напада корен лозе, због чега се суши лист.

— Бразилија је добила своје име према имену једног дрвета. Тамо расте дрво бразилито, које расте у тропским крајевима Јужне Америке.

— Да се нешто, о чему се говори, не би „урекло“, постоји обичај да се кушине у дрво. Тај обичај потиче из праисторичких времена када су многа дрвета сматрана као света, па је купање у дрво означавало позивање божанства у помоћ.

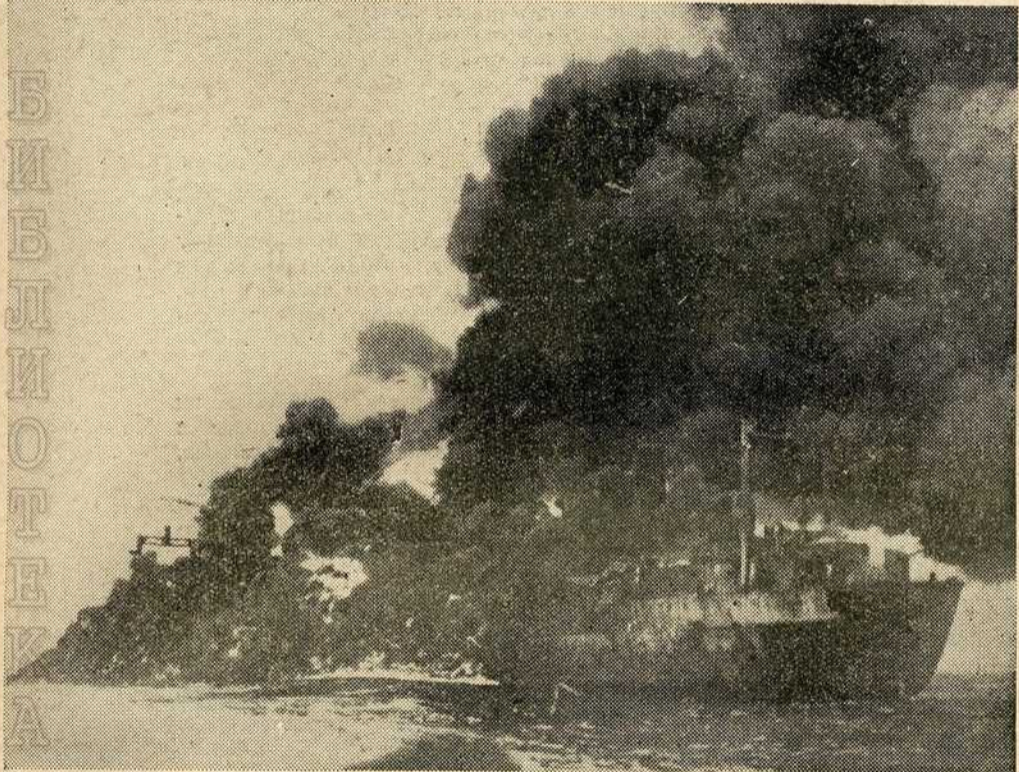
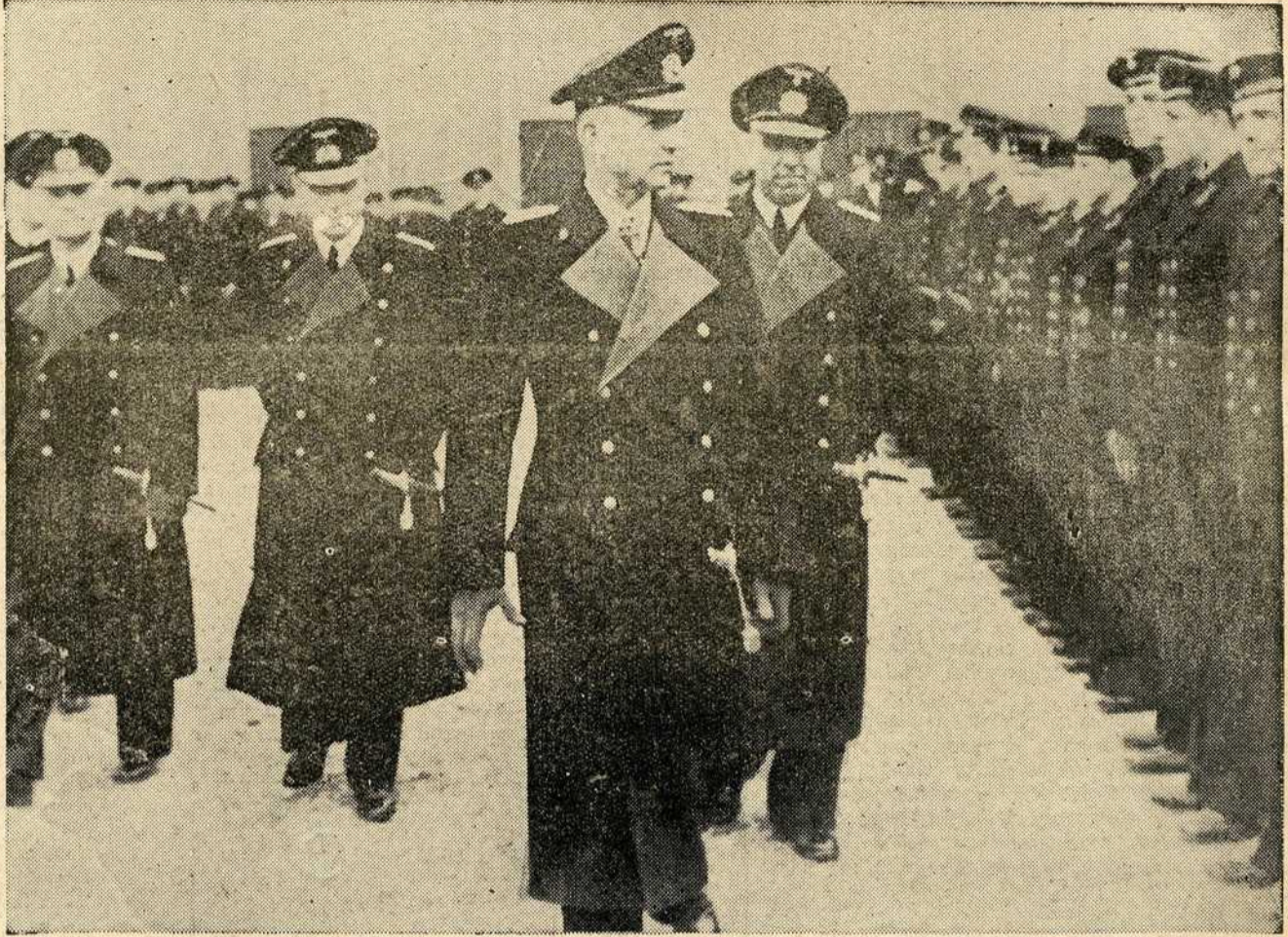
— Највећи цвет који познаје ботаника расте на Суматри. Круница тог цвета је један и по метар у пречнику.

Главни уредник Мића Димитријевић * За фотографије Александар Симић * Цртач Ђорђе Лобачев * Уредништво Поенкареова ул. бр 31. Телефон 25-010 * Власник и издавач: Српско издавачко предузеће А. Д. Јован Тановић * Администрација Дечанска 31 Београд. Тел. 24-001-10 штампана „Штампарница Београд“ А. Д. Дечанска 31. Тромесечна претплата 58.— дина.

Кроз
цео
Свет

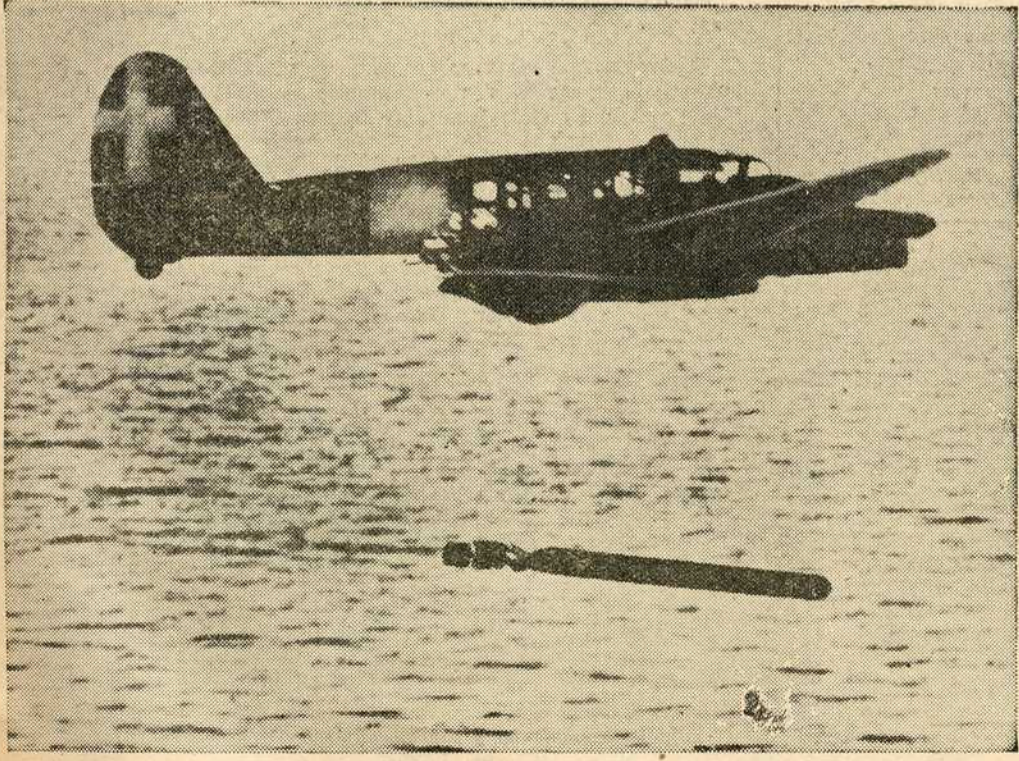
Десно — Приликом свог боравка у Италији велики адмирал Дениц, јунак подморничког рата, извршио је смотру немачких поморских снага које оперишу у Средоземном мору.

Лево — Немачке подморнице нарочито могле на англосаксонске бродове цистерне које преносе течни гориво. То су, може се рећи, драгоцени бродови чији товари одлучију у својим операцијама. Слика приказује страшовити пожар једног погођеног брода-цистерне.

Десно — И у Паризу је пролеће. Пецачи су се већ поређали на обали Сене и стрпљиво чекају да риба „загризе“.

Лево — Торпедни авиони су једно од најефикаснијих борбених средстава италијанске војне силе. Торпедни авиони до сада су већ задали тежке ударце англосаксонцима у Средоземном мору. Слика приказује напад једног торпедног авиона на непријатељски брод.

Десно — Преи зраци пролећног сунца тако пријатно милују лице...

(Фото: Б. Ф. А.)

Домовина - ЗАРОБЉЕНИЦИМА

Срце Домовине не престаје да куца за њеним синовима далеко у заробљеништву... И никада престаје неће... Купаће све док их поново не стегне у свој топли загрљај...

О томе посведочиће многа писма које је „Кола“ примило последњих дана, као одговор на писмо и песмицу „Ненаписано заробљеничко писмо“. поручника Радомира Стошића, који, далеко од своје родне груди, у којој по вољи удеса нема нигде више никога свог, у суморним часовима чежње, моли сва она племенита срца да му пишу, да и он — потпуно усамљен — осети радост што је доноси пошта из Отаџбине, и да и он може некоме да пише, другој мајци, другом оцу, сестри Српкињци и брату Србину...

На његов потресни вапај, српско срце је проговорило, искрено, топло, родитељски, сестрински и братски...

Објавићемо та писма у изводу, намењена њему као одговор знајући колико ће се те речи упити у душу не само његову већ и остале наше браће по заробљеничким логорима који су исте тешке судбине да у својој земљи немају никог свог, никога који би им упутно речи што тако присно милују душу — као што то може реч утехе или реч давања...

„Прочитао сам песму Радомира Стошића, па вас молим да уврстите и моје име поред осталих... Када будем писао својој браћи писао бих и њему — упутно бих му речи утехе. Када будем слао пакет браћи у заробљеништву послао бих и њему, па га молим да ми пошаље налепницу за пакет и карту за одговор. Светислав Веселиновић, општински бележник, Српска Црња — Банат“.

„Молим вас известите заробљеника Радомира Стошића писца оне песмице, објављене у „Колу“ од 3-ег априла, да ми пошаље бланкет и своју адресу за дописивање. Јованка Николајевић, ученица другог разреда грађ. школе. Велика Кикинда, улица Војводе Мишића 12“.

„Молим вас да ми ратни заробљеник, официр Радомир Стошић пошаље бланкет да му могу писати. Бранка Петровић, Алексинац, Кнез Михајлова бр. 10“.

„У вашем пењеном листу, прочитао сам песму заробљеника поручника Радомира Стошића, упућену Отаџбини. Из песме видим да нема никога свог, а како ми је познат живот оних заробљеника који немају никога у Отаџбини — јер сам и сам недавно пуштен као болестан из заробљеништва, то вас молим да га известите да ми пошаље налепницу да бих му могао послати пакет. Остајем вам захвалам Добросав Радовановић, војни чиновник, Крушевац, Ново насеље, Жупска бр. 8“.

„Жеља нам је, а уједно и молба наша, мене и моје сестре, да путем вашег листа упутите наше топле поздраве заробљенику без икога свог... Читајући ваш лист, веома много нас је коснула његова жеља да му пишу, као и другима исте судбине... Свама њима шаљемо наше најтоплије поздраве који су израз наше душе. Жеља нам је такође, ако који

од њих хоће да се дописује нека се обрати нама а ми ћемо им са сестринском љубави одговорати на писма... Мара и Славка Самарџија, избеглице из Бачке. Зајечар, Краља Александра ул. 31“.

„Бићу вам захвална, господине уреднице, ако испоручите много мојих топлих поздрава — преко мог омиљеног „Кола“ заробљенику Радомиру Стошићу. Молим га да ми пише и пошаље фотографију, јер желим да га видим, пошто га заволех као брата кад прочитах његових десетак дирљивих редака... Богдановић К. Мирослава, Соко-Бања, улица Краљевића Томислава“.

„Читајући ваш пењени лист, наишла сам на песму нашег заробљеника који би желео да добија обавештења из наше Мајке Србије, јер нема никог свог, па сам решила да примим ту свету дужност

Сину ○

(Офлаг VIc — 3072/30)

Драго моје мило и љубљено дете,
Дани и године муњевито пете:
Две године прође од 6 маја,
Како оде од нас — из роднога краја.
На далеки север оде с блага југа,
Те нас старе стеже и жалост и туга...
Прво писмо твоје беше мелем души:
Оно тугу блажи, оно сузу суши.
Сва писма су твоја пуна надахнућа:
Оживимо стари, живахне и кућа.
Особито мајка у њих се удуби,
Па их, место тебе, и грли и љуби...
Кад посао сврши, опет писму хита —
Сто пута га дневно окрене, прочита.
И поред молитве, коју Творцу шиље,
Твоје писмо срцу старачком је миље.
Пиши чешће, сине, слику пошаљи своју,
Да делимо с тобом ми судбину твоју.
Лакше ће нам бити, уминуће туга:
Скратић се чежња и чекања дуга.
„Да си здрав и оран“, кад у писму велиш,
Па и нама здравља, срећу, успех желиш,
Веруј да се лакше и мисли и дише:
Од срца се срцу само тако пише.
Знај, мој драги Ђорђе, осети мој сине,
Да се ја са мајком топим од милине.
И братац и еја осмехну се тада —
И њих, као и нас, окриљује нада:
Биће ти корисно, кад искуство стекнеш.
Поздрави са југа срдачни ти лете...
До виђења, драго и љубљено дете
Стрпљиво чекајмо до свршетка рата...
Грли те и љуби и мама и тата.

Београд, уочи Ускрса 1943.
М. ШИБИЦА

на себе. Стога вам шаљем своју адресу да замолите г. Радомира Стошића да у будуће пише на адресу: Антонић Катица, Младеновац, Реонска 10“.

Ево и једне песмице као одговор:
„Радомиру Стошићу, поручнику, заробљенику бр. 4781 Офлаг XX II

*Не реци драги заробљениче тамо
Да немаш коме послати писмо,
У Отаџбини куца много срце само
За вас. Будите уверени, далеко писмо*

*Наше су мисли у туђини с вама,
Све ближе, из дана у дан, крај вас,
Нада нас крепи да ћете с нама
Дочекаати дане и Српства спас.*

*Живот нам без вас суморно тече,
Нема нам радости, песме и сна,
А кад се спусти пролећно вече
Мислимо на вас, док месец сја.*

*И докле кружи кроз тигу ноћ
Усне се мичу, задрети глас:
Да л' ће нам, Боже, ускоро доћ'
Да види Домовину, да види нас!“*

*Проћуће и ови претешки дани,
А сунце среће кад поново сине,
Ви ћете нам доћи, њиме обасјани
У родни крај, сви из туђине.*

Чачак, 4 априла 1943 Нада Тодоровић,
чинов Дирекције шума.

„...Ја немам никога од ближе родбине у заробљеништву па бих вас молила да пошаљете моју адресу г. Радомиру Стошићу, јер бих желела, поред тога што бих измењала мисли путем писама с њим, да му пошаљем и пакет... Видосава Лазаревић, Београд, Војводе Степе 301“.

„Молим заробљеника Радомира Стошића да ми пошаље налепницу како би му доставила пакет, и карту за одговор да му могу писати. Јелка Аћимов, станица Н. Алибунар, Банат“.

Поред тога, заробљенику без родбине, пишу и моле га да им пошаље своју адресу, односно бланкет за одговор и:

Магдалена Костић, ученица, Ниш, Призренска 8;
Сека Живковић, Чента;

Петровић Мирослава, Делиградска 24, Београд,
(жели заробљеничке налепнице за пакет);

Милева Стефановић, Његушева 2, Београд;

Милина Станојевић, Адмирала Вуковића 33, Београд;

М. Стефановић жели да се дописује са заробљеником који се налази на првој слици у десном углу горе објављеној у „Колу“ од 3-ег априла.

Милина Станојевић жели да се дописује са заробљеником на трећој слици; други у доњем реду на десној страни, објављеној у истом броју од 3-IV-943.

Квартет гитара из Сталага XI А забавља своје собне другове (Снимци: Приватна својина)

Група официра пред својом бараком у Офлагу V и Офенбургу

Заробљеник Шишић пева своју песму „Плава ноћ“ коју је компоновао у заробљеништву

Васкресење Сава Витомировића

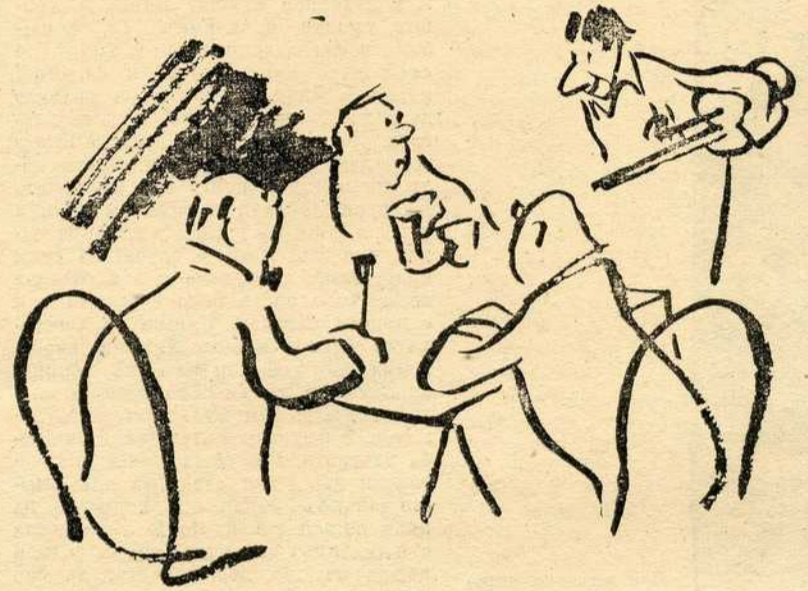
ПИСАЦ: Милош В. Чарапић

У кафани где смо се обично са-стајали, те вечери, буктала је пећ, док је напољу фијукала кошава с леденом кишом. Келнери с претрпаним рукама: тањира, чаша и боца, летели су кроз пространу осветљену салу. Због невремена већ дуго нико не уђе. Одједном, нагло се отворише двокрилна врата кроз која упаде висок, сув, црномањаст човек, мало погурен, у белом изгужваном мантилу, кратком до изнад колена. Испод леве руке под мантилом, чврсто је држао нешто. Он слободно приђе ужареној пећи као да је ту богзна како одомаћен, пружи смрзану прсте и кад му се, за тренутак, откравнеше, преко његовог измученог лица прелете један усиљен осмех, маши се десном руком и извади испод левог пазуха изанђалу виолину, учини прстима два три акорда па испитивачки прелете, погледом преко свих столова, као да тражи оног кога је заинтересовала његова уметност. А кад то не произведе жељени ефекат, он прогута ваздух, али се брзо прибра и поче прилазити столовима клањајући се понизно. Сви су одмахивали, ко руком ко главом, а неки га нису ни погледали. Изгледало је, да је за његов посао свака нада изгубљена. Али он није клоуно. Остао је још само један последњи сто, до нашег, где су три имућна господина с чешким акцентом гласно разговарали и испијали кригле пива док су келнери журно доносили пред њих тањире са гомилама њевапчића и ражњића. Он приђе и овом столу и поклати се. Дру-

штво као да га није запазило. У средини је седео: омален, дежмекаст, плав, ђелав, избријана лица доброћудна изгледа, господин педесетих година и нешто објашњавао двојници својих пријатеља, држећи усправно виљушку с набоденим њевапчетом. Црномањаст уметник и даље се клањао

црна мала ока, хипнотизерски био направљен њиховом дежмекастом саговорнику и пријатељу.
— Брате Саво, командире мој! — ускликну црномањаст уметник и искриви уста као да ће да заплаче.
Цело друштво се забезекнуло. Доброћудни господин очито тронут затражи

гли смо се заклети, да уопште није ни био способан да учини какву грубост. Али уметник је наставио:
— Па кад сам ти свирао у земунци: „Мила мајко подигни ме малко“, — па ону твоју песму: „Ја волим Милу очигу плавих, што има златне косе на глави“... Ах, Саво, брате мој, што се не јављаш, што ме мучиш?!

Најзад се умешах. Обратих се уметнику.
— Ко је овај господин, шта хоћете од њега?
— Па то је мој командир из прошлог рата, капетан Сава Витомировић.

Запренастих се! Познавао сам лично Сава Витомировића. Умро је неколико година после рата као потпуковник. Био је сушта противност доброћудном, ђелавом и дежмекастом господину. Сава је био средњег раста, кошчат, црне косе и црних увијених бркова, строга изгледа и оштра гласа. Био је чувен у војсци као носилац дисциплине и добар јунак.

Али је сад требало дати објашњење доброћудном господину, који је то очигледно очекивао отворених уста.

— Он мисли да сте ви потпуковник Сава Витомировић, његов негдашњи командир. То је познат официр са свога јунаштва и дисциплине.

Доброћудном господину развуче се намах лице у блажен осмејак. Овакво објашњење било му је врло ласкаво и пријатно. Он се маши руком за џеп, извади кожни буџелар пун новчаница, одвоји једну повећу и пружи је уметнику, који се понизно поклати, неосвира ништа и журно излете на врата у ветар и кишу...

Тек после смо увидели да је по среди била обична подвала црномањастог „уметника“ који је ко зна који пут васкрсавао тако свог командира Сава Витомировића!...

без успеха, кад наједном се трже и викну оном дежмекастом доброћудном господину:

„Друже Саво, ратни друже, па што се не јављаш!? Зар ме не познајеш!?“

Доброћудни ђелави господин спусти виљушку с набоденим њевапчетом. Друштво заћута, и згледа се, док је орловски нос као пободен између два

објашњење. Обраћао се зачувеним погледом и нашем столу, али, пре но што смо успели да му помогнемо, црномањаст уметник настави:

— А зар се још не сећаш?! Зар си заборавио наше ратовање?! Знаш кад смо били на „Ветерник“, па на „Добро Поље“, па кад си ми звизнуо онај шамар на „Облу Чуку“, ал' нисам био крив...“

Доброћудни ђелави господин био је ван себе. Он је био свестан не само да никад није ратовао, него још и то: да се не зове Сава, него сасвим друкчије и да овом човеку никад није опалио шамар, а ми сви, на први поглед, мо-

ИСТОРИЈСКЕ и друге Снегдоње

ВУК И МЛАДА УДОВИЦА

Вук Караџић дође у Београд из Беча и би позван на ручак код секретара конзисторије и књижевника Василија Лазина. После обилне гозбе седе њих двојица на шареници испод ораха у хладу пред Лазиневом кућом и হাসкају. Вук ће уштитати Лазина:

— Шта мислиш, Василије, да је најслабе на свијету?
— Па ја бих, према садашњем расположењу, рекао да је најслаба овака младовина по ручку.
— Добро је и то, али има и слабега.
— Старо вино?
— Није!
— Стара шљивовица?
— О, мајн гот, и то је лијена ствар! Али друго, друго.
— Не знам.
— Најслаба је млада удовица: тек нагорела...!

КАКО ТРЕБА ПИТИ

Матија Ненадовић се већ у шеснаестој својој години запопио, а не много после тога постао и прота. Његов отац, кнез Алекса Ненадовић, свога сина као младог свештеника овако је саветовао:

— Сине, ти си још млад и не знаш какав је свет. На сабору, слави и свадби долазићеш у друштво не својих

парњака у годинама, него све међу старије људе. Зато немој сам много говорити већ слушај шта старији причају. — Затим кнез Алекса узне велику чашу вина, отпи за једно два прста и продужи: — Прве године, кад идеш по нурији, само оволико пиј од сваке чаше којом те понуде! — Потом опет сркне мало вина: — А друге године оволико! Треће године можеш до пола чаше пити. Тек четврте и пете године можеш до два чашу понити, и опет ће се сви нуријашни сећати твојих првих година и говорити како им попа ништа не пије!

Прота се држао савета свога оца, био задовољан, спокојан, срећан и свуда уважаван. Давао је касније савете и свом сину Љуби и говорио: — Тешко ономе који прву чашу сваке своје наклоности до дна испије!

ЧИЧА-ИЛИЈИНО ПРАСЕ

Покојни чича Илија Станојевић журио некуда с флашом вина у руци. Срете га неки његов познаник и ушита:
— Куда, чича Илија?
— Журим на прасеће печење! Велико и лепо прасе!

Знајући добро за апетит популарног глумца, пријатељ му добаца:
— А је ли друштво велико?
— Не брини! Само нас двоје: прасе и ја!

Љупка ћеркица закупца хотела на Авали г. Боже Марковића, мала Радмила одважно је „отворила сезону“ сунца својим „сомбрером“ из Белог Потока, који је, истина већи од ње, али који јој изврсно пристаје...

(Снимак: Приватна својина)

Тажна УСПЕХА ЈАПАНА

ПИШЕ: КОЛИН РОС

„3 ној и љубав“ је лозинка „Шуџо Дана“, једног савеза, или још боље, покрета који води бивши председник јапанске владе Хирајума. Покрет ради на томе да цео Јапан пројме скоро фанатичком преданошћу и пожртвовањем. Он издржава логоре, школе и течајеве, кроз које про-

објасни последње догађаје који су се одиграли на Далеком Истоку и ко тражи последње узроке и последице збињања. У чему је у ствари, тајна јапанских успеха? Успеси су ту, чак ни непријатељи „Острвског царства“ не могу више да их одричу. И то успеси на свим пољима: на војничком, поли-

ћемо се прво на тај проблем пуштајући из вида конкуренцију коју Јапан чини Западу на свим подручјима живота.

Објективни Јапанци признају, иако с извесним болним жаљењем и чуђењем, да Јапанац као појединац заостаје и физички и душевно иза Кинеза. Телесна разлика између ова два народа невероватно је упадљива, поготову између слабуљавог Јапанаца и крупног и снажног северног Кинеза. И у духовном погледу Кинез је, уопште узевши, надмоћнији. То се најбоље може да види данас у Кини. Где се заједно нађу Кинези и Јапанци, морају и једни и други да се потруде да науче језик којим ће се споразумевати. Показало се, међутим, да Кинез врло лако научи јапански. Сваки мали трговац у Пекингу зна бар нешто јапански. Јапанац се међутим мучи и дању и ноћу да у зноју свог лица научи кинески. Исти је случај на свим подручјима, и то пада у очи свакоме ко је имао посла било с једним или с другим народом. Кинези су невероватно бистар и интелигентан народ. Њима нису дорасли не само Јапанци, него, можда, ни ми Европљани. У сваком случају, због будућег развоја догађаја, с њиховом интелигенцијом треба рачунати. Пре свега Кинез има необичан дар брзог схватања који просто запањује. Јапанац је, напротив, на први поглед тежак. Ко је имао посла с њима прво се чуди, онда се једи и најзад очајава, због њиховог на око спорог схватања, тобожње неодлучности, размисљања, и пре свега формализма и бирократије. Понекипут изгледа као да Јапанац уопште не може да донесе неку одлуку, неко решење...

Па ипак је тај народ, једини у целој Азији, успео да сустигне огромни напредак европске технике, једини се усудио да пркоси свемоћи беле расе и да да отпора светским силама Русији, Енглеској, Француској и Америци спроводећи своје светско-политичке циљеве консеквентно и из године у годину, из дана у дан све успешније.

Ако се те чињенице испитају онако какве јесу, онда се човек стварно нађе пред једном загонетком. Но, решење се може наћи. Треба прво посматрати васпитање младих Јапанаца.

Оно почиње у основној школи. Овде се већ скоро стварају мали национални хероји, који не знају за други циљ доли тај: да свој живот једном жртвују за цара и отаџбину. И то не само у херојском делу на бојном пољу што је много теже и у мучном, напорном и неблагодарном ситном раду свакидашњице.

У тој школи учи млади Јапанац истовремено да своју необуздану природу подвргне најстрожој дисциплини, или да је искористи за постизавање вишег циља и по потреби опет да је умери. Нигде се то боље не види него у старом јапанском спорту, као што је на пример „сумо“, старојапанско рвање. По строгим, скоро религиозним, правилима појуре противници један на другог бесно. Урлају као тигрови, али се наједном, с пуним владањем самим собом, зауставе да би извршили тачно прописана правила ритуала. Исти ти бесни узвизи чују се још и данас на обалама неког мирног шумског језерца тако да дивље птице у страху узлете, а међутим, ту поред језера Јапанци изводе само своју, тако да кажем, јутарњу гимнастику. То је, међутим, нешто више од јутарње гимнастике. У сваком узвику гимнастичара осећа се крајњи напор, крајња пажња, крајња концентрација, спољашње одушевљење. Они машу рукама као да у њима држе мач којим треба да пробурале невидљивог противника. Они избацују руке као да желе да дохвате сунце. А пошто су се исцрпили у спољашњем узбуђењу и вежбању, вежбачи скачу у хладно језеро. И то у свако годишње доба, па и усред зиме. До врата у води, непокретни, са белим повезом око главе они изгледају као цветови лотоса. Ту склопљених руку стоје, јер се моле богу.

Највећи физички и душевни напор је карактеристика свих фаза јапанског школовања. Гимнастичке вежбе у двојшту школе као и ритмичко ударање у велики добош је подједнако физичко као и духовно упражњавање. Исто тако и слушање јапанских предавања захтева велики физички напор. Јер јапански ђаци морају на предавањима да клече непокретно, на старојапански начин, а то није ни најмање лака ствар, нарочито за онога ко није навикао. А међу данашњом генера-

Све кинеске вароши опкољене су дебелим зидовима. На вратима сваке вароши коју Јапанци освоје стоји данас натпис којим се народ позива на сарадњу и стварању новог поретка у Азији.

лази сво особље свих предузећа, почев од директора па до шегрта. Течајеви трају неколико дана, у изузетним случајевима и неколико недеља. У свом настојању да пронађем тајну јапанских успеха доспео сам и на један такав течај. Та тежња, уосталом, водила ме је по целом Јапану, па затим, на дужи боравак, у Кину, Манџу, Монголију и онда опет на јапанска острва. Нисам никако хтео да наставим свој пут преко азиског континента пре него пронађем извор снаге Јапана и пре но што решим загонетку јапанских успеха...

Јер то је стварно једна загонетка, која вечно остаје неодољена, иако смо навикли, кад је у питању Јапан да узимамо као готову ствар све оно што је још пре неколико година изгледало као бајка. Међутим, то питање не може да превиди нико ко жели да

тичком, економском, духовном. Јапанци се више никако не могу сматрати као вешти имитатори западне цивилизације, без сопствене стваралачке снаге. Они су показали да су способни да једну страну културу, страну цивилизацију, усвоје, прераде и од ње створе нешто ново, нешто потпуно своје. То су успели да ураде у своје време с кинеском културом и цивилизацијом, као и доцније с европском. Но, о томе се, додуше, не ради, и ту не лежи тајна јапанских успеха. Она лежи у том питању: одакле један народ да победи други који је не само бројно него и физички и душевно далеко надмоћнији и поред тога што тај побеђени народ ужива и користи и све симпатије и потпору већег дела осталог света. Јер, тако изгледа кинеско-јапански проблем сведен на своју најједноставнију формулу. Ограничи-

Синкинг, нова престоница Манџукоа, пројектована пре неколико година, подиже се из основа као модерна варош. (Снимци из књиге: Колин Рос „Нова Азија“)

Грбови кинеских царева династије Манџу код Мукдена. Последњи потомак те династије коју је са престола свргла кинеска револуција 1911 године под Сунјатсењом данас је владар Манџукоа.

цијом има их много који више нису навикли да тако седе, односно који више воле да седе удобније прекрштених ногу или сасвим европски.

Врхунац школовања су вечерње молитве пред царевом сликом која се у ту сврху свечано открива или пред националном заставом. Пред сликом бога-цара у редовима клече непомично учесници молитве. Вођа почиње молитву или песму, коју прате ритмички ударци добоша. Ученици, склопљених руку, у колико молитва постаје усрднија, све више стезу руке тако да су им прсти као згрчени. Сви присутни су прожети једном једином вољом, једном једином жељом као да су једно биће, једно тело, тело од крви и меса које одаје крајњи душевни напор. И речи које узвикују у ритмичком скандирању, губе се у једном једином, громком: „Банзан!“ са нагласком на последњем слогу.

„Десет хиљада година“ значи реч „банзан“. То је смерна молитва, једна жеља, и истовремено пркосно изазивање судбине, да јапанска моћ и снага потрају још десет хиљада година...

Та жеља је толико јака да се цела просторија испуни њоме. И странаца она може да обухвати чак толико да је у стању да у тој екстази и сам више. Иначе, тако увек сабрани и мир-

ни, Јапанци су у дивљем узбуђењу. Али исто тако наједном се све смирује и учесници клече, непокретни и мирни, на својим местима, да би крај вечерње молитве провели у безазленој игри и шали.

Ко је то једном проживео тај више неће тражити решење тајне јапанских успеха. Он се више неће чудити како то да један народ који је у својој целокупности слабији од својих суседа може ове небројено пута да потуче, да их претекне и савлада.

Циљ који је себи Јапан поставио у стварању новог поретка у Азији, толики је да би за њега биле недовољне снаге и много већег и јачег народа. Јер, ту се не ради само о томе да се победи један народ од четири стотине милиона, да се победи и душевно савлада, него се ту ради и о гигантском задатку против удруженог отпора Русије, Енглеске, Француске и Америке, дакле скоро целокупног западног света. Зато није ни чудно што је толики број „стручњака“ уверен, да Јапан на крају крајева мора да подлегне. Он би и подлегао да јапански народ нема неизмерно велики резервоар душевне снаге и кад не би умео да ту снагу и вољу до последњег нерва употреби. Боље, здравији нерви и јачи дух, на крају крајева, и одлучиће циновску борбу за стварање Нове Азије.

Зар без суза нема љубави

ПИСАЊЕ: Б. ЈОВИЋ

Кроз наше село пуче једног дана вест да долази нова учитељица и за трен ока цело село се узбуни. Тих дана причало се само о новој учитељици, о којој село дотле ништа није знало. Па ипак, заинтересовали се за њу сви: чак и људи по механама, слушајући како Воја „Тивта“ чита наглас новине, све од политичких вести па до огласа, упадали би с времена на време питањем: „Каква ли ће бити та нова госпа“, „кад ли ће да дође?“ И вредне сељанке заштитивале на бунару сусетке: „Како ли ће нам ова децу учити!“, бригу бринули и ђаци, јер већ два месеца нису имали учитеља; али највише од свих занимало је то учитеља Ацу, сина угледног и богатог домаћина из истог села, који не хтеде да остане на имању, већ оде у учитеље и поста господин. Њега је копало какву ће колегицину добити.

Најзад, стиже учитељица. Јави се најпре младом управнику школе учитељу Аци, а он је потом, упозна с председником сеоске општине и осталим људима од части и угледа.

Беше млада, двадесетих година, тек што је свршила школе. Усто, беше изразито лепа. Чисто плава коса, живе очи и лепа зуби давали јој неку особиту привлачност. Онако лепа и мила, приступачна, према свакоме љупка, освоји брзо симпатије целог села. Звала се Милена, али је сви из милосте звали: Мила.

Одмах по доласку Мила поче да ради с ђацима... Тако су полако одмицали дани у раду: у школи и у кући, а помало и у шетњи с колегом Ацом, који увек беше љубазан према њој. Слагали су се лепо и у послу и онако, приватно. Аца јој поглађао радо своје слободно време, само да јој не прође ни један тренутак у досади и самоћи. Јер, младој девојци, која дође у село из великог града, досада се лако придружи...

Мало по мало, они посташе нераздвојни. А по селу поче да се зупка: „Како се учитељ Аца и учитељица Мила даде“.

Ускоро затим поче да се прича како Аца намерава да се ожени с Милом, али му родитељи не дају, јер, веле, да је сиромашна од куће. Отац му био нашао једну мираџику из суседног села, с неких сто хектара, а била јединица у оца и мајке...

Али, љубав је љубав. Аца није хтео ни да чује ни за девојку ни за њене хектаре. Знао је само за Милу, у коју је гледао као у неко божаство. Она му је била све! па није ни чудно што је онда дошло до крупних речи с оцем.

Село је било на Ациној страни. Говорили људи: „Зашто ће му више пара и земље кад ни са оним што има не зна шта ће“. „Зашто да унесрећи своје једино мушко дете?“ „Шта фали учитељици: лепа, млада, ваљана и поштева. И... воле се деца? па што да се не узму!“

Најзад, кад навали цело село отац приста. Заказаше и прошевину. А увече, када су сељани отишли својим кућама с гозбе, када је полако ноћ овлада мирним селом, у школском дворишту забурјали су тихи звуци гитаре и песма: „Ах, зар без суза нема љубави...“ То је заљубљени уча певао песму коју је Мила највише волела. А, умео је лепо и да свира и да пева. Колико пута је будио своју изабраницу ноћу, певајући јој под прозором? Колико је пута она само била блажена слушајући дивне мелодије и његов топли глас...!

Дође тако и дан венчања. Веселе у кући, веселе у школи, веселе у целом селу. Ацина срећа била бескрајна...

Истог лета отац му подиже кућу одмах до његове старе. Ту се лепо сместише. Ишли су заједно у школу, заједно се враћали и заједнички удешавали да им дом буде што лепши и удобнији.

Ацини родитељи нису баш много марили снаху, јер им није била по вољи, па је то Ацу често болело. То је знала и Мила. Али, ипак, то није помутило њихову срећу...

Приближио се и час када је требало да се у њихов дом усели и нови, трећи члан те срећне породице. Дође дан порођаја и све беше у неком нервном ишчекивању. Мили је било тешко. Дуго је патила сама без лекара и бабице. У селу их нема, а отац Ацин је сматрао да због тога не треба да их доводи чак из града, јер и у селу има жена „вичних свет послу“. Најзад, Мила донесе на томе здраво лепо мушко дете. Аца је био пресрећан... Али само за тренутак. Мила је добила тровање поред сеоских надрилекара и док стиже лекар — трагедија је била већ ту...

Сахрана младе учитељице беше потресна и узбудљива. Село узбудљивији догађај није запамтило.

Причало се, после тога, дуго по селу како је лепа учитељица на самрти зажелела да јој муж на гробу отпева њену вољену песму: „Зар без суза нема љубави“. Причало се дуго то по селу а и сад се прича како је учитељ нашег села последњи пут запевао... Отада нико му више није чуо гласа...

Жеља за авантуром

ПИСАЊЕ: В. Ј. МОШУЉ

Некако у сумрак спадаје га та жеља и паде му све то напамет. И он се одлучи.

Окупао се, обријао се, стрпао неке драгулије у мали путни кофер и почео да размишља којим путем да удари. За трен-два, стајао је тако, неодлучан и најзад се сјурио низ Балканску улицу. Затим је завио, и пред њим се указа станица.

Међутим, стигао је касно. А до полакса идућег нишког воза имао је скоро читав сат времена.

Тражио је авантуру. Хм. Па ево прва! Закаснио је за воз. И то је авантура.

Опет је стајао неко време неодлучно. После се реши и уђе у железнички ресторан. Поручио је вино и стао да се обазире.

У дну сале, тамо негде, поред оне тешке завесе, видео је неке плаве увојке. Он се задовољно насмеши и поче да развија стратешки план.

Тамно зелена хаљина, бео врат и плави увојци. Дакле, ствар сасвим пожељна. Треба само доћи још до те ствари. Нема сумње, да је изближе много интересантнија.

И он упре свој ужагрен поглед према завеси.

А пожељна ствар у тамно зеленој хаљини с плавим увојцима, још ни слутила није све то. Тај ужагрен поглед, своју пожељност и то.

Келнер је донео вино.

„А стварно, требало би све то некако извести. Грех је пропустити овакву прилику. Али...“

Размишљао је о томе, но никако није могао да дође до повољног решења. Некако му је изгледало незгодно да он приђе за њен сто или тако нешто.

У то се она окрете.

Он јој добац поглед пун одушевљења и чежње. Развуче усне, стаде да глади дланом своју косу, па опет поче да се смени.

Авантура. Права правцата авантура. Плава, у тамнозеленој хаљини. И онда, за име неба, треба је искористити...

У ресторан уђе неки младић. Огледао се, па видео је да сем плаве авантуре нема ничег занимљивог, упути се ближе њој. Мало је седео, покушао да заподене разговор с њом, али, пошто му то није успело, устао је, платио и отишао.

А он, Јова Јовић, главни библиотекар Библиотеке, просто је дахнуо душом. Дакле, она је још овде. Она није хтела с тим младићем, с том балавом њушком, ни да разговара. Да. Она је дама. У две речи: права правцата авантура.

А сада на ствар. Јова Јовић полако се диже и пође к њој.

У њеним очима лежало је хиљаду звезда. Она је била толико мила. Он је био просто тронут. Срце му се гушило у нечем топлом.

„О, слатка авантура...“ И Јова Јовић осети сузе у очима.

А слатка авантура се дивно насмеши и показа своје посматрачу две ниске зубића какве он још ни сањао није.

Јова Јовић се побоја, да му срце не искочи. Нека сумалица сметала му је да добро види. Међутим, тај осмех, те звезднице и све то, охрабрило га је.

„Госпођа путује?“

„Путујем.“

„Возом?“

„Возом.“

„За Ниш?“

„Ниш.“

Њему се учини да му колена клепцају.

„У шест?“

„Шест.“

Јову Јовића нешто страховито заголица у грлу. Нешто је хтело да прсне, да врисне и да му се од радости вино из груди.

„Значи, онда ћемо заједно...“

„Па, заједно.“

Њему мало те није нешто побегло из недара. Кроз мозак струјала му је поворка речи: „Авантура, авантура, авантура...“

Причали су, смејали се, чекали, па опет причали, па опет се смејали и најзад сели у воз. Ту су чаврљали о којечему и најзад констатовали, да су се они просто једно за друго родили. Иако је пут био дуг, иако би свакако у свакој другој прилици Јова Јовић био сањив и хркао у неком чошку купца, он сада једноставно није осећао потребу за одмором.

А клопарање точкова као да је певало: „Авантура, авантура, авантура...“ Кад су стигли у Ниш отсели су у неком пристојном хотелу, у једној пристојној соби са два пристојна кревета и били очарани неочекиваним догађајем.

Прво су приредили малу закуску, затим су нешто пијучкали, па били нежни, једно другом тепали и на крају су од заноса и вина блажено заспали.

Када се Јова Јовић пробудио, уместо њене главе, на узглављу поред своје нашао је писмо. Било је врло нежно. Сасвим као што доликује таквој лепотици.

Али када је и по стоти пут уздахнуо хотећи да плати рачун, приметио је, да му нема новаца. Из његова буџетара ишчезла је дивна једна сумица. Сасвим као што доликује таквој лепотици.

Јова Јовић је био тронут.

После је дошла полиција и одвела га у неку огромну зграду. И пошто су констатовали да је Јова Јовић оштетно хотелијера и да је варалица, решили су, да га спроведу стражио у Београд. — Узалуд се Јова Јовић бранио. Узалуд је покушавао да доказује, јер они из полиције знали су већ те приче и такве птице као што је он, Јова Јовић.

И вратили су га у Београд у пратњи два стражара. У Београду је одседао неколико дана, док се није утврдило, да је тај човек Јова Јовић главни библиотекар главне Библиотеке. И онда су га пустили.

А он, Јова Јовић, шта је знао, него да од срамоте отпутује.

Исто онако сјурио се низ Балканску улицу, исто онако завио за угао и исто

онако нашао се пред станицом. Затим је исто онако закаснио за воз и хтео исто онако да уђе у железнички ресторан.

У дну, поред тешке завесе седела је она. Слатка мала авантура у тамно зеленој хаљини с плавим увојцима.

Јова Јовић пребледе и поче да дрхти.

Затим се осврте и као да га је главом сам њаво голио, одјур у правцу своје библиотеке. Душа му је већ провирила кроз нос кад је стигао и, најзад, закључао врата за собом. Три дана је цео персонал библиотеке имао муке док је приволео Јову Јовића да откључа врата. Али када се најзад пред откључаним вратима указа његова законита жена у зеленој хаљини, Јова Јовић није имао више куд, већ паде у несвесност.

После је све што је имало зелену боју морало да леги из куће главног библиотекара Јове Јовића, па чак и папагај...

Новајмрена Береница

РОМАН ОД Х. Г. КЕРНМАЈЕРА

(14)

То је био ван Тонкен са Мелом.
— Госпођице Милер, ја сам велики кривац пред вама, рекао је ван Тонкен кад су њих троје остали сами у соби, али разумете ме кад вам све испричам...

Моника је с напрегнутом пажњом саслушала његову исповест.

— Зашто сте ми то све испричали, господине ван Тонкен?

— Зато да олакшам своју савест. Ви сами просудите да ли сам и уколико сам крив па по томе и поступи-те. Пред законом ја ћу да сносим сву одговорност. Али и Ауербах је крив... Од вас зависи да ли ћу бити изведен пред суд или нећу.

— То не зависи од мене него од Ауербаха. Он нека одлучи.

Мела и ван Тонкен се погледаше у зуду.

— А да ли је он већ поднео пријаву?

— Не. Био је код њега полицијски истражник, али Ханс је рекао да је по среди несрећан случај. Да је пробао свој стари револвер, који је случајно опалио...

На ван Тонкену се видело да је дирнут до суза.

— Ни ти ни Ауербах нисте криви, рече Мела после краћег ћутања, него сам ја морала прво добро да размишлим пре но што сам изговорила своју прву лаж...

— Без тога се не може у животу! рече Моника мудро. — Бар ми жене не можемо. И ја сам Ханса слагала чим сам га упознала...

Кад им је испричала како се уповнала, морали су сви да се осмехну.

— Ипак бисте морали избегавати да се користите тим својим женским оружјем, рече ван Тонкен на крају. — Уосталом, морам вас обрадовати, госпођице Милер: ако се све срећно сврши, одмах ћемо наставити са снимањем филма...

— Нажалост, рече Моника, ја нећу више снимати...

— Зашто?

— Решила сам да будем само жена филмског глумца... И ништа више...

*

Чланови надзорног и управног одбора Инка-филма запањени су се кад су добили најновије диспозиције генералног директора ван Тонкена. Сасвим неочекивано и изненадно, генерални директор је наредио да се у атељенма спреми све што је потребно за довршење филма „Изгнанство“. Главног јунака замениће двојник, у колико се сцене не би могле да сниме у санаторијуму где је Ауербах лежао. И још нешто. Ван Тонкен је сам узео на себе да диригује глумачким и техничким апаратом да би се снимање што пре завршило. После тих диспозиција ван Тонкен је обзанио да ће положити дужност директора предузећа и да ће се повући.

Кад је то чуо, Данијел Јуршиц је дојурно у ван Тонкеново биро.

— Шта је с тобом, човече, јеси ли полудео?

— Не, нисам. Сасвим сам нормалан. Јуршиц није могао да се начуди.

— Па зашто онда напушташ посао?

— Поћи ћу с Мелом на једно велико путовање, а кад се вратимо, живећемо као срећни родитељи повучено и мирно.

— Као срећни родитељи?

— Да, Мела ће добити бебу и ја ћу бити срећан отац. Тако је, ето, дошло време да се растанемо, драги Јуршиц. Срећом, све се добро свршило. И ти би могу да дам као стари друг и пријатељ један добар савет: ожени се! Само, теби треба чврста рука, то ти је мој пријатељски савет.

— Ја да се оженим? Кога да узмем?

— Па Булијету. Она је искусна жена, рече ван Тонкен, не без извесне дозе ироније.

Јуршиц нервозно одбаци недопушену цигарету.

— Хвала лепо, Паул. Уосталом, можда имаш право. А сада кад је тако, до виђења, Пауле.

— До виђења, Јуршиц!

Чим је Јуршиц изишао, ван Тонкен дохвати слушалицу телефона.

— Хало, Мела...

Испричао јој је на брзу руку свој разговор са Јуршицом.

— Саветовао сам му да се ожени. И ако послуша мој савет желим му да му се у браку врати све оно зло што је другима причинио.

— И ја исто тако, рече Мела с осмехом.

*

У путничком бироу Европа-експрес срео је Јуршиц грофицу Еву Озберг. Бучно као и увек она му је одмах похитала у сусрет.

— Ах, докторе, откуда ви овде? Никако нисам могла да вас добијем на телефон. Да и ви не путујете? Знате да од мога развода нема ништа, зар не, Бодо?

Гроф Бодо Озберг, човек блазирана, испијена лица, по коме се видело да је последњи у свом крду, климну главом и кисело се осмехну:

— Тако је како ти кажеш, Ево. Знате, докторе, ми полазимо на брачно

путовање, у Јужно море. Чули смо да тамо живе најсрећнији људи на свету.

— Да, тамо нема љубоморних људи, умеша се грофица Ева. Знате на кога је мој муж био љубоморан? Просто смешно: на Ауербаха!

— То не могу да верујем. Сем тога, Ауербах је заљубљен као гимназијалац и венчаће се чим прездрави.

— А како му је?

— Мислим, добро. Боље него икада. Уосталом, опростите, морам да идем. Треба да узмем карте.

— А куда ви путујете?

— У Копенхаген.

— Пословно?

— Не.

— Ради одмора?

— То још не знам. Идем да се оженим...

— Ах, да, па Булијета је тамо! У том случају, желим вам сваку срећу, докторе. А сада до виђења.

— До виђења, драга грофице и пријатно путовање.

*

Ауербах је провео једну добру ноћ. Температура је пала на тридесет и осам. Професор Шредер је дозволио получасовно снимање у санаторијуму. Требало је да Ауербах каже само неколико реченица па је микрофон монтиран до његове постеле. Али Ауербах који је раније с уживањем снимао, сада је без интересовања гледао те припреме. Његове мисли су биле далеко од филма. Њега је интересовала само Моника. Разговарао је с њом

Овом китом првог пролећњег цвећа она ће обрадовати своју маmicу.

(Снимак: А. Симин)

и решио да напусти филм, да се врати у село на своје имање. Моника је пристала да иде с њим. Њена жртва није била мала. Није јој било лако у почетку сјајне глумачке каријере да се одрекне уметности коју је тако заволела. Али, љубав је победила. Боље је да буде Ауербахова жена него глумица око које се стварају скандали, или балерина у балетској трупи.

Апарат је завршио, снимање је почело. Снимљена је само једна кратка сцена. Велики снимац из близа и неколико речи. После снимања режисер Пандер је пришао Ауербаховој постели.

— Хвала ти, Ханс. Добро је било. Надам се да ћемо још много филмова заједно снимати...

Ауербах не рече ништа, само се тужно осмехну. Није хтео да каже Пандеру да му је то било последње снимање.

У соби су остали само Ауербах и Моника. Остало јој је још десетак минута да буде с њим, док не добу кола. Метнула му је руку на врело чело.

— Ханс, ја ћу вечерас да навратим код тебе.

— Не, немој, Моник. Ја ћу вечерас да спавам да бих што пре оздравио. И ти ћеш бити уморна од посла.

*

Прве речи Ауербахове, сутрадан кад се пробудио, биле су: „Данас ће она доћи“. Осећао се много свежњи него дан пре тога. Професор Шредер, који је дошао у пратњи лекара и се-стара, опинао му је пуле и честитао: — Честитам вам, господине Ауербах! Криза је прошла и за неколико дана ви ћете бити здрави... Сада само мир.

Ауербах је био сувише слаб да му одговори. Затворно је очи и блажено се осмехнуо:

— Моник, слатка моја Моник! Скоро ћемо бити заједно. Заувек.

И одмах је заспао сном реконвалесцента.

Професор Шредер је изишао из собе. Напољу га је чекао ван Тонкен.

— Како је? Могу ли код њега?

— Не. Господин Ауербах је ван опасности, али сада спава.

— Хвала вам, господине докторе.

Лице ван Тонкеново сијало је од среће. Наредио је шоферу да вози што брже може. Он је био слободан. Код куће га је чекала Мела са спремљеним коферима и путним картама за Мадеру. За њега је почињао нови живот. За њега и за Мелу. Пред једном продавницом цвећа купио је велики букет. Најрадије би купио целу радњу. У холу виле чекала га је Мела. Без речи га је разумела. И њено се лице озарило од среће.

— Путујемо! узвикнуо је ван Тонкен.

— Има један телеграм за тебе.

Телеграм је био из Копенхагена, од Јуршица. „Женим се. Буди ми кум. Твој стари друг и пријатељ — Данијел“.

— Шта кажеш на ово?

— Пошто се све тако срећно свршило, рече Мела, можемо да му пошаљемо честитку. Али никада више не желим да га видим...

— Имаш право, Мела, много нам је јада задао. А сада путујемо... У нови живот!...

*

— Кад ћемо се венчати? — питао је Ауербах, држећи Моникуну нежно за руку.

— Кад ти хоћеш, драги, одговорила је она, гледајући га право у очи.

А у њеном погледу огледала се сва срећа остварених снова.

— КРАЈ —

Наука у РАТУ

У поред рата наука у Немачкој развија се својим нормалним током. Сви научни институти раде нормално, а рад институција важних за рат још је и потенциран. Серија слика, коју објављујемо приказује рад у Државном заводу за унапређење рибарства. То је установа у којој наука и пракса врло уско сарађују. Сврха јој је да води бригу о једној грани пољопривреде, тако важној за исхрану као што је рибарство. Ту се испитује вештачко гајење рибе, сузбијање рибљих болести, унапређивање рибарства и риболова уопште. Детаље тог рада приказују слике које доносимо.

1) У рибњацима поред Института за унапређење рибарства гаји се риба. Риба се, у главном, храни ситним животињцама које живе у води. И та рибља храна предмет је испитивања у заводу. На слици се види како се те животињце лови ситним мрежама.

2) Важан задатак Института је испитивање вештачког гајења рибе. Зато се испитује рибље легло. У стакленим судовима вештачки се леже рибља икра и научно се прати њен развитак, од икре до младе рибице.

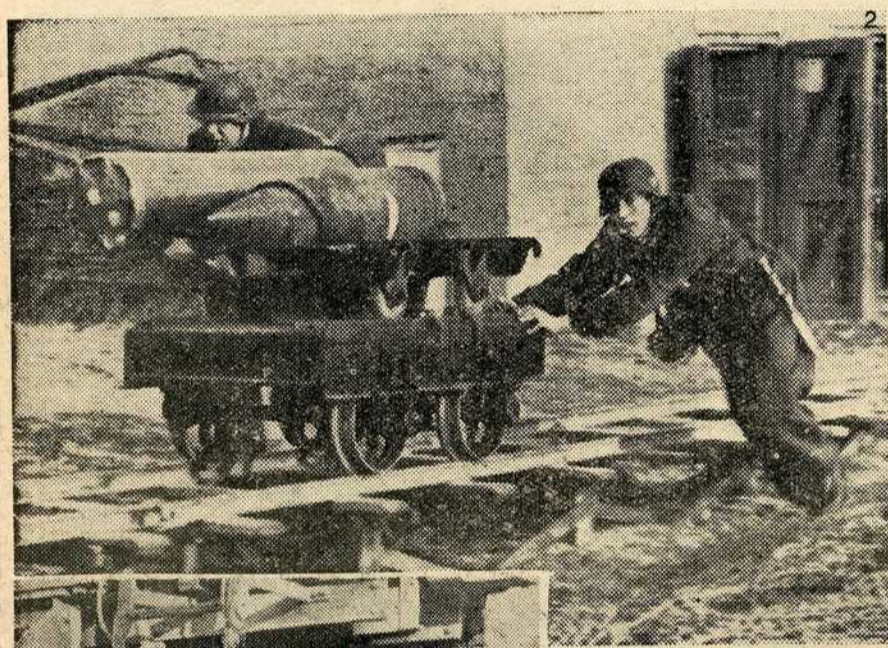
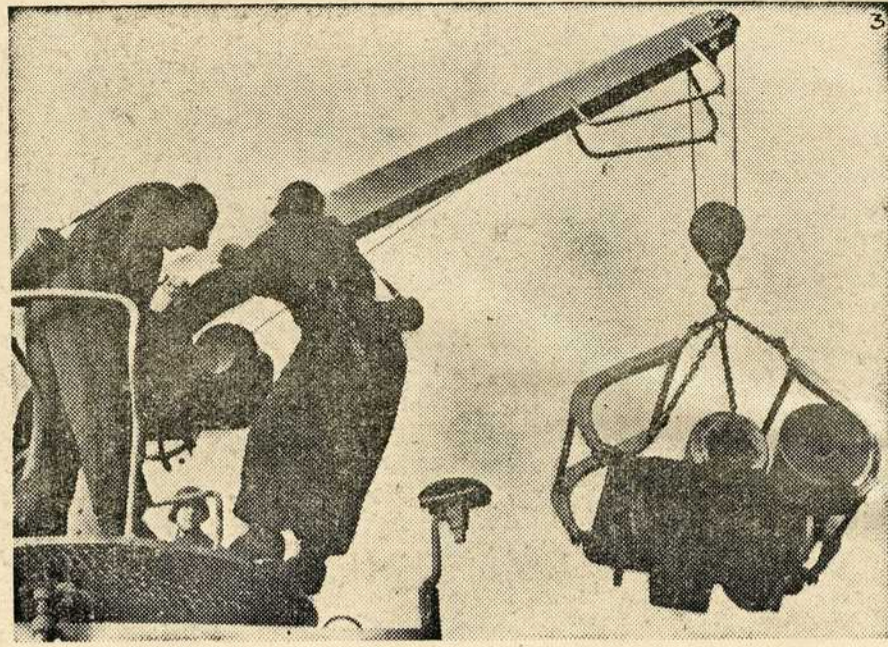
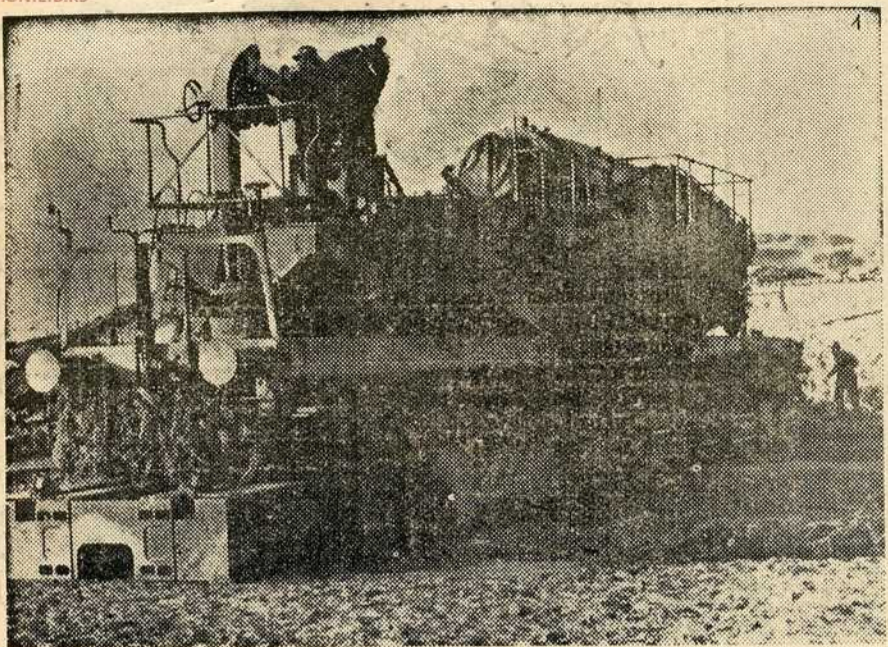
3) Произроковач болести и код риба су већином бактерије. Зато се у Институту вештачким начином гаје те бактерије и траже серуми за њихово сузбијање.

4) Сопственици рибњака шаљу у Институт оболеле рибе да би се њихова болест испитала. То је обично болест шкрга, коже или унутрашњих органа, и зато се ти органи у Заводу подвргавају нарочитом испитивању. После испитивања дају се бесплатни савети одгајивачима.

5) Рад Института није ограничен само на рибе, него уопште на све слатководне животиње које живе у истој средини с рибама. Тако се у последње време много врше опити са речном бисерном шкољком која је већ скоро изумрла.

(Фото: В. Ф. А.)

Тешка артиљерија

1 — Добро скривени међу пешчаним динама леже најтежи топови који бране обале Канала од непријатељског препада. Они се покрећу једино на железничким шинама. Потребно је, међутим, само неколико секунди па да се такав колаџ стави у покрет.

2 — Из бункера за муницију у специјалном вагону дотурају се картечи и гранате до батерије. Трчећим кораком обавља послуга батерије тај посао.

3 — Дизалицама пребације се муниција до цеви.

4 — За то време артиљерци су отстранили један део камуфлаже. Цев тешког оруђа диже се претећи према небу. Командир батерије наређује: „Четрнаест степени лево!“

5 — Без шума — чује се само задизано дисање војника који раде — покреће се топовска цев у правцу који је наређен.

6 — „Топ спреман“, јавља нишанџија. Потребна је само кратка команда: „Пали!“ па да тешки и уништавајући пројектил полети у правцу непријатеља...

(Фото: В. Ф. А.)

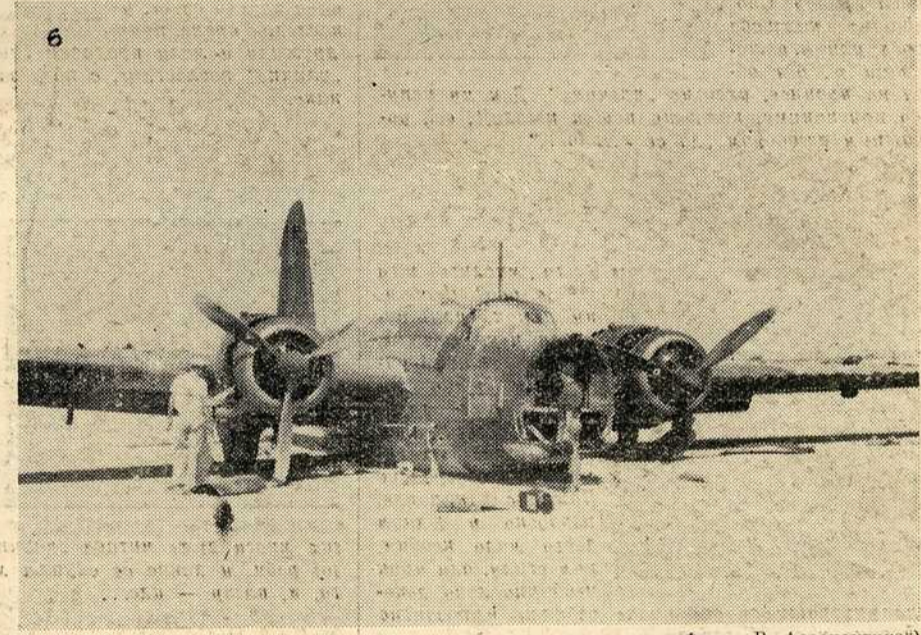
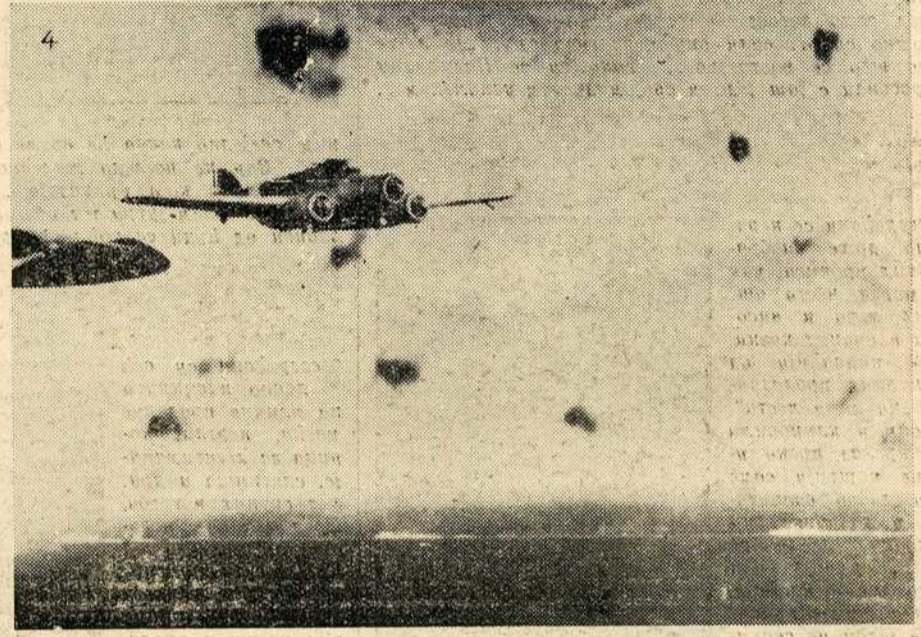
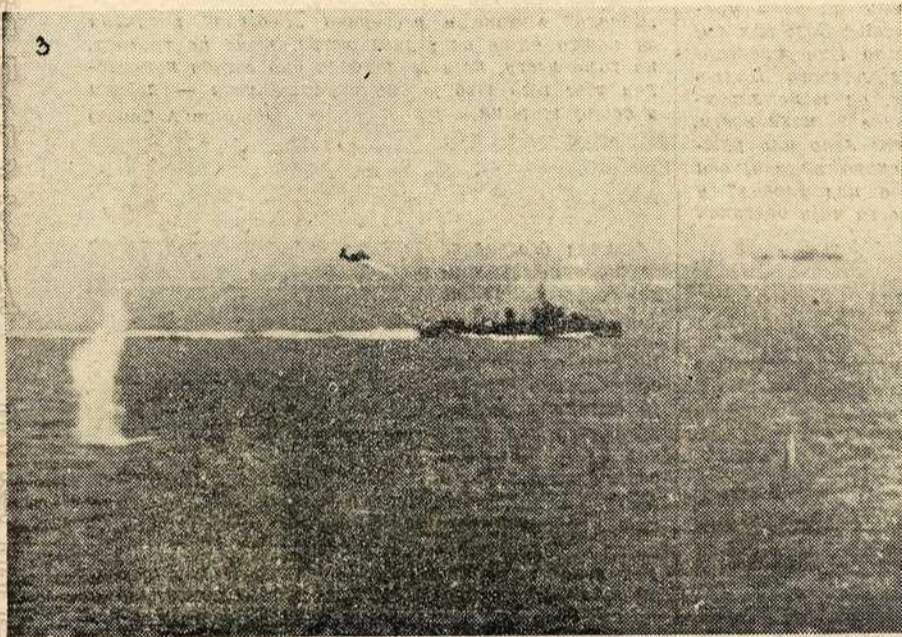
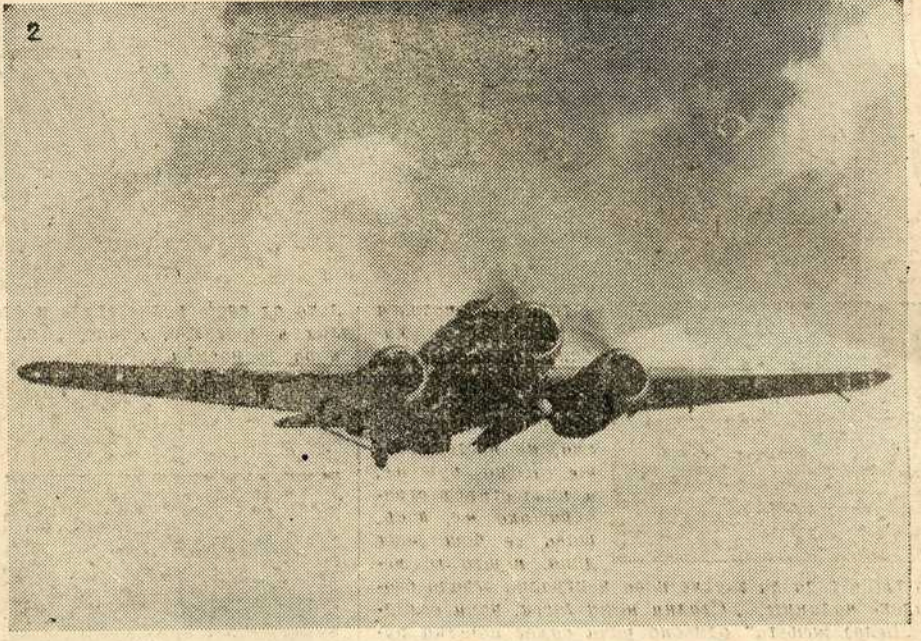
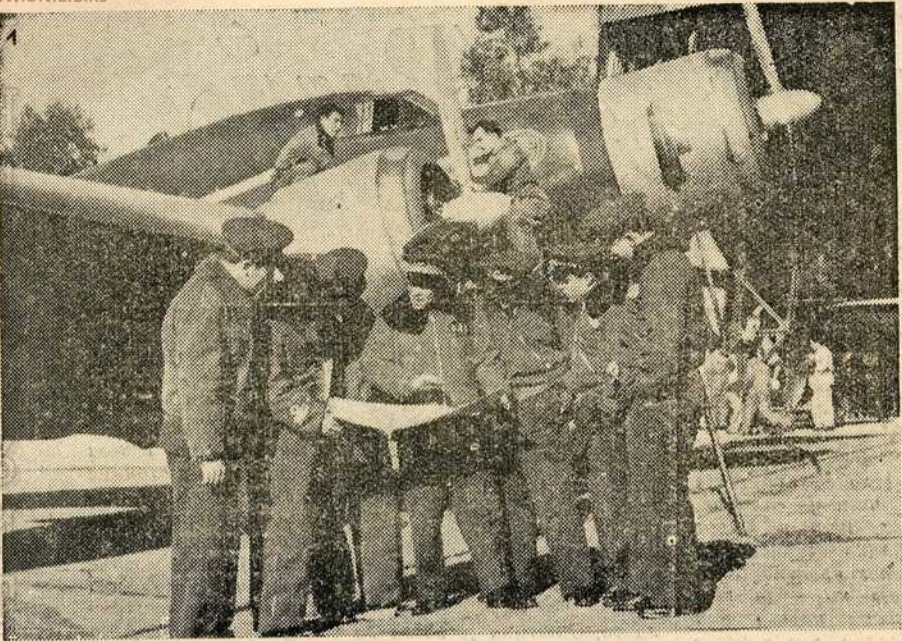

Фото: „Р. Аеронаутика“

20 година Италијанске авијације

Италијанска авијација је 28 марта ушла у 21 годину свога развитка. За протеклих двадесет година фашистичкој Италији пошло је за руком да створи моћну авијацију, која се данас, уједињена са ваздушном флотом Немачке, бори за крајњу победу. За ово време су италијанска крила стекла славу широм целог света. Од чувеног лета преко Океана и Алпа, па преко херојских борби у Абисинији и Шпанији, па све до данашње борбе и победа, италијанска авија-

ција исписала је странице славе, јунаштва и пожртвовања.

Љубомир Малеш

1 — Група италијанских авиона „зелени мишеви“, је раширила победоносна крила Италије далеко преко Океана. „Зелени мишеви“ се спремају на далеки прекоокеански пут Италија—Бразилија.

2 — Италијански торпедни авиони у непрекидној борби против англосаксонског бродовља за снабдевање и заштит-

них ратних јединица у Средоземном мору. Овај торпедни авион, усамљен и без пратње ловаца у смелом налету се спрема да баца торпедо на једну непријатељску јединицу.

3 — Италијанска авијација је у смелим нападима од почетка рата до краја месеца фебруара о. г. послала на морско дно 65 ратних бродова непријатеља и 136 непријатељских теретних бродова са драгоценим ратним материјалом, а оштетила већим делом тешко, 211 ратних и 136 теретних бродова. Нарешито су се у нападима на непријатељску флоту, одликовали италијански

торпедни авиони. Приближивши се до максимума, авион баца торпедо на енглеску торпиљарку.

4 — Група италијанских торпедних авиона у нападу на јединице непријатељске ратне морнарице, које покушавају да ометају пролазак конвоја Осовине кроз Сицилијански канал.

5 — Тешки бомбардери италијанске авијације успешно бомбардују једну непријатељску саобраћајницу.

6 — Ево шта је остало од великог енглеског двомоторног бомбардера „Викерс Веллингтон“.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

"Коло" вам трика жује.

Стара и позната памилулска кафана „Бело јаже“ у којој су деценијама освајивале старе генерације наших бојова, не постоји више. Њено рушење, и низа старих страћара око ње, завршава се баш ових дана, пошто то место треба сада да заузме нова централна зграда београдске полиције... Стални њени гости, уочи септембра „Белог јажега“ односно уочи самог почетка рушења, обележили су тај дан последњом седељком. Пред само затварање старе топле кафанице, сви сложено су отпевали ону познату песму: „Ја * те жао што се растајемо...“ Тако су се Памилулци опростили с још једном својом драгом успоменом...

леко од своје родне груде и свог дома и својих милих и драгих... Данас, „Коло“ објављује рад сликара Јоановића.

Ретка је професија чији не само испет, него и живот толико зависи од лепог времена. Зато није ни чудо што ружан кишни или гладан дан понеког може да баца у очајање. Зато тим људима што животаре од милости Природе, од њене дарезљиве наклоности,

није свеједно какво ће време бити: лепо или ружно... Зар не изгледа жалосно, скоро плачно, ова наша слика која приказује „крив над главом“ у једном кишном-јутру тог убогог света чији опстанак зависи од њуде свемоћне природе...!

Ђеограђани се нерадо држе саобраћајних прописа, чак и поред често отргнутих мера и високих новчаних казни, које наплаћују од немарних пролазника „на лицу места“. Оквир у клиновима за прелаз преко улице поштују само они добро васпитани и добронамерни грађани. Други то не „фермају“ али зато и — плаћају. Наша слика приказује један не свакидашњи приказ: Саобраћајач кажњива насред улице пешака који је, без обзира на прописе, извадио „пречицу“. Док му испуњава признаницу, кажњени пешак негодује, већ уобичајеним изговором „да се журио...“

Ђеограђани су већ давно навикнути на уличне продавце цвећа, пертли, корица за легитимације, слаткиша и друге ситних потреба. Пред главном позоришном зградом, код Кнежевог споменика, постоји, сваког дана, читава пијача тих уличних продавца којима су се, у последње време, придружили и мали продавци „ишећерених ораза“ као „уличне“ послastiце, с ногу за многобројне пролазнике.

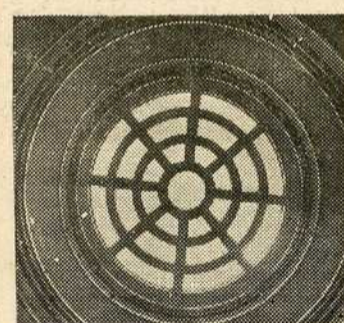
Ђеоград је одувек имао своје продавце „сигурних сретстава“ за лепљење стакла, разбијеног порцелана, за крпљење, чишћење итд. Ни данас, престоница не оскудева у њима, као што ни данас њихове покретне „тезге“ нису осамљене. Око тих продавца — од којих многи држе читава „научна“ предавања о својој роби, и данас се скупља много радозналосвета, и, пазар — иде...

Ђеоградска општина приступила је нивелисању земљишта, на месту где је негда била башта „Коларац“, код Кнежевог споменика, а где треба да се подигне уређени травањак. На овим радовима око улепшавања центра престонице, ради група оних који су недавно позвани на обавезни рад, под руковођством стручњака београдске општине. С довршењем тих радова биће дефинитивно завршено и претечање Позоришног трга.

У низу радова који је предузела београдска Општина спроводи се „проширење“ Пашићеве улице. Изванредно жива улица ускога центра престонице показала се већ давно и давно исцупивше тескобна за саобраћај који њоме протиче. Да би колико-толико олакшала то, Општина је узела да улицу прошири бар на оним местима где је то, за сада, изводљиво. Тако је „фасада“ кафана и ресторана „Београд“ повучена за нешто више од једног метра, чиме ће тротоар, на томе месту, који је до сада био готово непроходан због тога што је био исцупивше узан — добити у својој ширини. (Снимци: А. Симић)

Момчад београдске пожарне команде (вагрозасци) не дангуби ни кад има „волно“. У часовима свог одмора они пожртвовано обрађују велики комплекс земљишта код своје команде. Уређују своју башту, која им је ту на домаку и која, доиста, претставља једно „рекреативно“ своје врсте, тим пре што је ова вредна момчад добровољно и најприлежније приомила на посао. Многобројни пролазници често застају и посматрају пожарнике-земљораднике, како предано обрађују свој велики баштованљук.

Шта мислите шта је ово? Необични точак, или направа неке компликоване машинерије? Ни једно ни друго. То је такозвана „розета“ (на галеријама) степеништа београдске Пожарне команде, израђена у једном доста мало необичном стилу, али ипак необично лепо декоративно импозантне грађевине новог Београда.

Заробљеничка изложба у Уметничком павиљону на Малом Калемегдану сваког дана привлачи нове и нове посетиоце. Београђани се у лепом броју смењују из дана у дан пред изванредним платнима наших сликара из заробљеништва. Ових дана и многе београдске гимназије посетиле су ову ретку, и историски значајну изложбу, наших сликара и оних који су се вратили у отаџбину из заробљеничких логора као и оних који су још остали тамо. Ла-

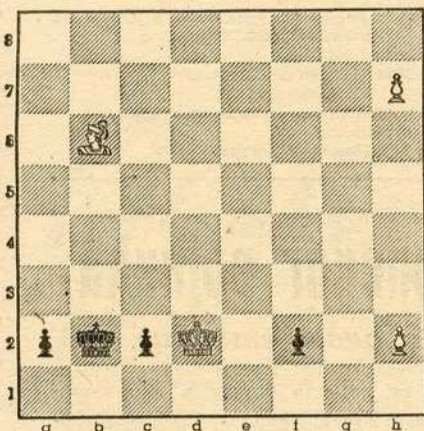
У прошлу недељу одиграна је у Београду утакмица између два најпопуларнија лоптачка клуба: БСК-а и СК 1913. Борба два стара ривала, и два стара београдска и државна првака, привукла је огромно много света и поред ружног, кишног и доста гладног времена. Занимљиво је да је претежни део публике — чији је дан део приказује наша слика — био навијач СК-а 1913. То се могло видети најбоље по томе што велики део публике није много реаговао иако је БСК дао свом противнику пет голова.

Прошле недеље приказана је у београдском Народном позоришту премијера Вердиеве опере „Риголето“. Гледалиште је било препуно публике која је изванредно срдечно поздравила извођаче, нарочито гђу Стајић (Вилду) и г. Малбашког (Риголета). Поздрављајући их тако одушевљено публика је тиме одала признање и осталим члановима за ову доста сјајно успелу представу.

ШАХ

ПРОБЛЕМ БР. 67
 Ј. Башар

Бели на потезу добија.

Иако бели у првом потезу добија нову краљицу и то још са шахом, ипак за њега постоје велике тешкоће. Први краљ се спушта за једно поље ниже и прети, већ према даљој игри противника, да једнога од три слободна пешака произведе за краљицу. У једној варијанти, када бела краљица долази на с-вертикалу, црни ствара себи коња да би противничког краља одагнао са шахом. Бели ипак има на расположеној врло духовит начин за добитак партије.

Решење проблема број 66 (К. Модина): 1) Sd5-b4.

ПЕШТАНСКА ОДБРАНА

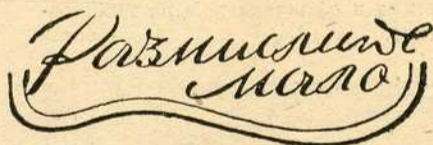
(Играно на дописном турниру Хеландског шаховског савеза)

Бели: Суп. — Црни: Селман

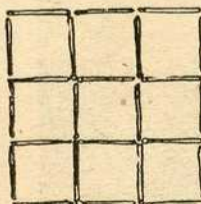
- 1) d2-d4, Sg8-f6; 2) c2-c4, e7-e5;
  - 3) d4:e5, Sf6-g4; 4) Sg1-f3, Lf8-c5;
  - 5) e2-e3, Sb8-c6; 6) Lc1-d2, Sg4:e5;
  - 7) Sf3:e5, Sc6:e5; 8) Ld2-c3, Dd8-e7;
  - 9) Dd1-d5, d7-d6; 10) b2-b4, c7-c6;
  - 11) Dd5-e4, f7-f5; 12) De4-f4?, g7-g5!;
  - 13) Df4-g3, f5-f4; 14) e3:f4, g5:f4; 15) Dg3:f4, Se5-d3+.
- Бели предаје пошто губи краљицу.

ВИШЕ ГА ПАРТИЈА НЕ ИНТЕРЕСУЈЕ

На дописном турниру неки играч дошао у потпуну реми-позицију. Упутно је свом партнеру потез и једновремено му понудио реми. Није приметно да је непажњом послао баш такав потез, који одмах губи партију. Али његов партнер је наравно видео грешку, одговорио одмах на потез и скромно додао: — Ја ипак желим да наставим партију, пошто ме она много интересује! Сада је и први играч увидео какву је отсудно грешку начинио, па је јавно: — Предајем, пошто најжалост партија мене више не интересује!

ШАЉИВЕ ШИБИЦЕ

Поређајте шиблице у виду девет квадрата, као што то показује наша слика. Затим отстраните четири шиблице, али их тако распоредите, да преостале шиблице дају свега шест квадрата. Решење у идућем броју.

КАСИЦА С ПАРАМА

У једној касици има 46 комада металног новца од једног, два и десет динара. Њихова укупна вредност износи 210 динара. Али ако од десетодинарке одузмемо половину, а дводинарке помножимо са два а једнодинарке са пет, добићемо опет исту суму: 210 динара. Колико је пара у касици било од једног, колико од два а колико од десет динара? Одговор у идућем броју.

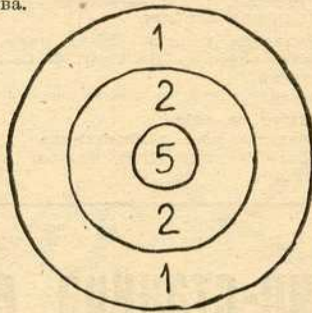
ЦИЦЕРОНОВ ГРОБ

У Италији, код Формије, где је некада живео чувени говорник и државник Цицерон, пронађен је његов гроб. На плочи ишле, наравно на латинском језику: „Овде лежи Маркус Тулвијус Цицерон, рођен 106, умро 43 године“.

Утврђено је одмах да је тај гроб лажан. По чему је то утврђено? Одговор у идућем броју.

ДОВАР СТРЕЛАЦ

На горњој мети имате три круга. Ко погоди у спољни круг рачуна му се један бод; у средини два, а у унутрашњи пет бодова.

На последњим стрелачким утакмицама најбољи стрелац је постигао 230 бодова. Он је имао извесан број погодака у круг број један, десет пута више у круг број два, и половину пута мање у круг број пет него у круг број два.

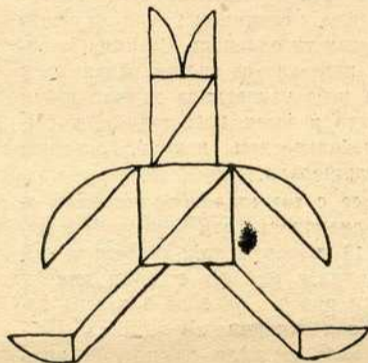
Колико пута је морао да погоди у сваки круг да би постигао 230 бодова? Одговор (за оне који нису стрелци) дајемо у идућем броју.

СЛОГ „ИР“

Имате слог „ир“. Додавањем једног слова испред овог слога које се све речи могу добити? Ми смо набројали 11. Можете ли ви више? Оне речи које смо ми набројали, дајемо у идућем броју.

ВОЛШЕВНИ ПАЈАК

Од двамаст делова једног круга састављен је овај пајак. Покушајте сада да од тих делова саставите круг. Саветујемо вам да преко ове слике ставите провидну хартију, па онда тачно преликајте пајака. Када то урадите, онда

маказама исеците све делове, па од њих саставите круг.

Још нешто: најдужа линија на овој слици представља пречник круга. За оне који не буду успели да саставе круг, дајемо решење у идућем броју.

Можете ли СЕ СЕТИТИ?

КО ЈЕ СПЕВАО КОЈУ ПЕСМУ?

Данас вам дајемо један лак задатак: Једни стихови су од Милана Ракића, други од Јована Дучића. На вама је да погодите који су који стихови?

- 1) У дну успаване и неме алеје Стоји у ноћи под јесењим мразом Мраморна вила. Ветар тихо веје Самотним вртом и замрлом стазом. Свуда је мирно. Камене балконе Кентаври држе, и ноћ дуга ова Безгласно, немо, неосетно тоне Алејом црних годих кестенова.
- 2) О склони усне, не говори, ћути! Остави душу, нек спокојно сива — Док крај нас лишће на дрвцу жути, И ласте лете пут топлих крајева.

Но, да ли знате који су чiji стихови. Ако не — ништа вам не остаје друго до да погледате одговор који вам дајемо одмах доле.

Први су стихови Јована Дучића, други Милана Ракића.

КОЈА ЈЕ ОВА ЖИВОТИЊА?

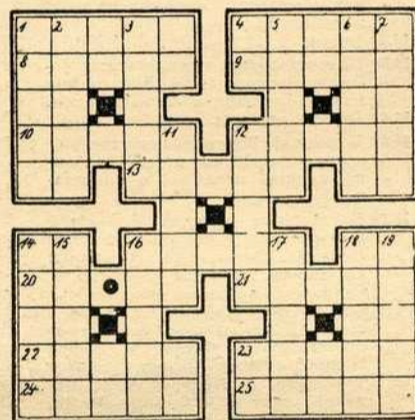
Ова животиња живи у југозадној Азији и северној Африци. Велика је као овећи пас. Предње су јој ноге знатно више од задњих, услед чега су јој леђа од рамена до краја етрама. Дуж леђа има дугу наоштрешен длаку. Дању мирује а ноћу тражи лов. Напада само животиње које не могу много да се бране. Храни се костима и лешинама. Глаз јој личи на смех. Дакле, како се зове ова животиња? (тешко)

Ја ли ЗНАТЕ?

ПИТАЊА

- 1 — Ко је био Атикус Тит Помпоније?
- 2 — Како се некада звала Смедеревска паланка?
- 3 — Ко је био Оливер Јован Грчкинић?
- 4 — Да ли има жена које носе накит од 20 кг тежине?
- 5 — Када су људи почели да једу шкољке?
- 6 — Да ли је Љубомир Ненадовић путовао више по иностранству?
- 7 — Када је основан први зоолошки врт?
- 8 — У ком је роману главни јунак Ђурица Дражовић?
- 9 — Како се зове шаљива игра у којој је једно од главних лица Ваза Видић?
- 10 — Ко је и када издавао часопис „Отаџбина“?
- 11 — Да ли се тунели чисте од гара?
- 12 — Да ли се наше еписке песме деле на три главна дела?
- 13 — Од колико слогова су стихови у нашим еписким народним песмама?
- 14 — Ко су то „Брахицефали“, а ко „мега-лоцефали“?
- 15 — Када је почео да излази познати летњи лист „Невен“?
- 16 — Како је „Невен“ звао и ко му је био први уредник?
- 17 — Ко је саградио манастир Студеницу?
- 18 — Шта је био основ за стварање Народне библиотеке?
- 19 — Ко је написао познату црквену песму „Тебе Бога хвалим“?
- 20 — Које су птице најмање на свету?

Укрштене речи

Хоризонтално: 1) Разред. 4) Пригод за начин. 8) Кантон у ЈЗ Швајцарској. 9) Белег. 10) Симетрично и хармонично следовање покрета. 12) Граја. 13) Што представља вредност. 14) Лична заменица. 16) Мала врећа. 18) Предлог. 20) Мушко име. 21) Извештај о послатој роби. 22) Део шпорета. 23) Врста новца. 24) Јенгер. 25) Продавац поврха.

Вертикално: 1) Део града. 2) Камен (лат.). 3) Појас за које се задева оружје. 4) Усклик. 5) Чудовиште. 6) Римски државник. 7) Најури. 11) Мачак. 12) Тужба. 14) Музичко дело. 15) Врста биљке. 16) Нису за јавност. 17) Татарско племе. 18) Болест носа. 19) Град у Сенегалу. 23) Иницијали презимена и имена једног нашег композитора.

ИЗ 67-ОГ БРОЈА

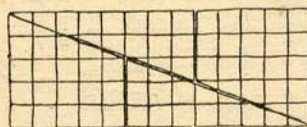
Одговор на „БИЛИМ“

Вилим може да се пређе за 43 секунде.

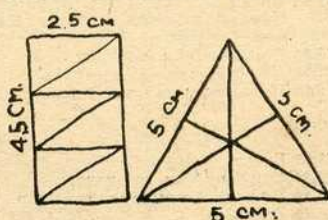
Одговор на „ВЕЧЕРЕ ОКО ОКРУГЛОГ СТОЛА“

Брачним паровима биће потребно 13 вечери.

Одговор на „ШАХОВСКА ТАБЛА“

Одговор на „ОД ПРАВОУГАОНИКА — ТРОУГАО“

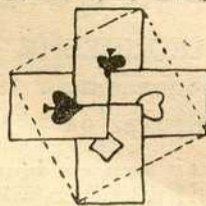

Одговор на „ПОРОДИЦА У ШЕТЊИ“

Деце је било троје. Средње са својих 25 кг урачунато је и е два старија и е два млађа детета, а и само за себе. Сада, ако израчунате збир тежине сваког појединца, добићете 225 кг.

Одговор на „ЧЕТИРИ КЕПА“

Ако сте само мало размислили, свакако да сте већ и сами пронашли ово решење.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ОДГОВОРИ

- 1 — Тело цара Уроша било је најпре укупано у селу Шаренику, источно од Призрена у цркви посвећеној Успењу Богородице. Ова црква је била залуштена још 1394 године. Када је један пастир сасвим случајно открио Урошев гроб цркву су око 1584 године почели обнављати. Из ове цркве тело цара Уроша пренето је у манастир Јазак, 1705 године.
- 2 — У доба Косовске битке јавиле су се у Европи карте за играње. Јавиле су се најпре у Италији. Тачно порекло картама за играње не зна се, али се мисли да су арапског порекла.
- 3 — У нашој књижевности први је поставило правило „Пиши како говориш“ калуђер Сава Мркуљ у својој књизи: „Сало дебелого јера“. То је правило, позивајући се на Мркуља, усвојио Вук у својој „Писменици србскога језика“ године 1814.
- 4 — Слоб је потемњива реч за човека који се прави отмен. Долази од скраћенице S. nob (sine nobilitate), што значи на латинском без плећства.
- 5 — Јагњило је време када се овце јагње. У динарским крајевима јагњило почиње у другој половини марта, а завршава се крајем месеца априла.
- 6 — Знаке за ноге створио је у XI веку италијански калуђер Гвидо д' Аресо. То су знаци do, re, mi, fa, sol, la, si који у самој ствари значе прве слојеве речи из једне латинске песме, која је посвећена св. Јовану.
- 7 — Благодарени изванредно великом савршенству данашње фотографије, један голуб писмоноша може да понесе депешу од 35.000 речи.
- 8 — Жито, ако се чува на сувом месту, може да сачува моћ кливања још за двадесет, па и двадесет и пет година али никако и преко тог времена.
- 9 — Да би један нормалан пушач попустио обичну цигарету потребно је да дим повуче 20 до 25 пута.
- 10 — Галиматијас значи: збрка речи без смисла.
- 11 — Лемурија је огромно копно које се, по мишљењу научника, некада простирало данашњим Индијским океаном. Острва Мадагаскар и Цејлон припадала су копну Лемурије. Тиме се и објашњава што ова два тако удаљена острва имају сличну вегетацију. Међутим, суседна копна Азија и Африка имају сасвим другу фауну и флору.
- 12 — Светлошћу св. Илије назива се појава када се светлуцају шиблице на звоннику или на врховима катарис. То се обично догађа пред буру. У ствари то је атмосферски електрицитет облака који привлачи електрицитет из земље који непрекидно пролази кроз шиблице у ваздуху.
- 13 — Прве зграде за позорнице претставе сазидане су у шеснаестом веку. Пре тога претставе су се давале под ведрим небом.
- 14 — Славни немачки композитор Моцарт у својој осмој години, заједно са својом сестром Аном Маријом, која је имала једанаест година, давао је концерте у Паризу и Лондону, и на 15 — Спагети и макарони, који се сматрају за неку врсту италијанског народног јела, били су познати Кинезима на 3.000 година пре него што су се појавили у Италији.
- 16 — Артерије спроводе свежу крв из срца, а вене враћају употребљену крв на траг у срце.
- 17 — 1900 године, највећа брашна коју је могао да постигне аутомобил износила је — двадесет и пет километара на сат.
- 18 — Платон је сматрао као четири главне врлине: мудрост, храброст, смишљеност и праведност.
- 19 — Дан на Месецу траје око петнаест Земљиних дана. Исто толико траје и ноћ на Месецу.
- 20 — Средњом највећи број цркава има град Чоцула у Мексику. Град има 6.200 становника, а 365 цркава. Тако на сваких 17 душа долази по једна црква.

РЕШЕЊЕ УКРШТЕНИХ РЕЧИ

Хоризонтално: 1) Бизон. 5) Херој. 9) Убипа. 10) Аорта. 11) Агрон. 13) Пец. 15) Анс. 16) Коњ. 17) Анам. 19) Муве. 20) Руконис. 21) Скиф. 23) Супа. 26) Печ. 27) Кеј. 29) Рот. 30) Вакин. 32) Вагон. 33) Нипон. 34) Аргат. 35) Клика.

Вертикално: 1) Бујна. 2) Ибзен (Хенрик). 3) Опа. 4) Нага. 5) Хаос. 6) Еон. 7) Отров. 8) Јагње. 12) Ритопек. 14) Царић. 16) Кусур. 18) Муф. 19) Ми. 21) Спана. 22) Кејар. 24) Поток. 25) Атина. 27) Кавт (Имануел). 28) Цинк. 30) Воа. 31) Нил.

Недељни програм БЕОГРАДСКЕ РАДИО-СТАНИЦЕ

СВАКОДНЕВНИ ПРОГРАМ од понедеоника 19 до петка 22 априла, од 5.00—20.00 час.

- 5.00—6.15 Другарски позdravi.
- 6.15—7.00 Емисија за српске сељаке.
- 7.00—7.10 Вести.
- 7.10—9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00—9.20 Вести.
- 9.20—12.00 Пауза.
- 12.00—14.00 Подневни концерт.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Нешто за тебе.
- 13.50—14.50 Краткоталасна радиостаница „Лили Марлен“ (31,65) Час за војнике.
- 15.00—16.00 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању, забавна музика.
- 16.00—18.20 Српске емисије.
- 18.20—18.40 Српске емисије.
- 18.40—19.15 Музика за тебе.
- 19.15—19.50 Вести на страним језицима.
- 19.50—20.00 Из савремених догађаја.

НЕДЕЉА, 18 АПРИЛ

- 5.00—6.15 Другарски позdravi.
- 6.15—7.00 Емисија за српске сељаке. (Тамбурашки оркестар Аранички и дует Гавриловић-Савић).
- 7.00—7.10 Вести.
- 7.10—9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00—9.20 Вести.
- 9.20—10.45 Весела преподневна музика.
- 10.45—11.45 Свечани концерт.
- 11.45—12.00 Недељни преглед за српско стaновништво.
- 12.00—13.00 Подневни концерт.
- 13.00—14.00 Подневна музика. Свира мали радио оркестар. Диригент Ф. Селински.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Нешто за тебе.
- 13.50—14.50 Краткоталасна радиостаница Лили Марлен (31,65) Час за војнике.
- 15.00—16.00 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, забавна музика.
- 16.00—16.05 Извештај Врховне команде на српском језику.
- 16.05—18.00 Весело поподне.
- 18.00—18.20 Српска емисија: Звучи тамбураца. Изводи Вера Кокосевић, Реља Ђурић и тамбурашки оркестар Аранички.
- 18.20—18.40 Час немачке народне групе.
- 18.40—19.15 У овој недељи доносимо...
- 19.15—19.50 Вести на страним језицима.
- 19.50—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Пожели нешто из Београда.
- 21.40—22.00 Београдски млади стражар.
- 22.00—22.20 Вести.
- 22.20—24.00 Београдски радио-експрес.
- 00.00—2.00 Поподневна музика.

ПОНЕДЕЉАК, 19 АПРИЛ

- 16.00—17.00 Оперске увертире.
- 17.00—17.15 Музика за чело и клавир. Изводи Илија Тодоровић и Иван Туршић.
- 17.15—17.30 Српски потпури. Изводи квинтет Ђ. Николића.
- 17.30—17.40 Предавање.
- 17.40—18.00 Народна музика. Изводи оркестар проф. Петра Крстића и солисти: Милица Бошњковић и Теодора Арсенић.
- 18.00—18.10 Из савремених догађаја.
- 18.10—18.20 Позdravi наших заробљеника.

*

- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Недеља добро почиње.
- 21.00—21.40 Дobar апетит пре две године у Београду.
- 21.40—22.00 Београдски млади стражар.
- 22.00—22.20 Вести.
- 22.20—24.00 Музички каменчићи среће.
- 00.00—1.00 Вођо мој, ти си пут и циљ.

УТОРАК, 20 АПРИЛ РОБЕНДАН ВОЂЕ РАЈКА

- 5.00—6.15 Другарски позdravi.
- 6.15—7.00 Емисија за српске сељаке (Народни оркестар Обреновић и дует Милосављевић).
- 7.00—7.10 Вести.
- 7.10—9.00 Јутарњи концерт из града и тврђаве Београд.
- 9.00—9.20 Вести.
- 9.20—10.00 Маршеви и војничке песме.
- 0.00—12.00 Свечани концерт.
- 12.00—13.00 Подневни концерт. Свира дувачки оркестар.
- 13.00—14.00 Подневна музика.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—14.50 Нешто за тебе.
- 13.50—14.50 Краткоталасна радиостаница Лили Марлен (31,65) Час за војнике.
- 15.00—15.40 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, забавна музика, извештај о водостању.

- 15.40—16.00 Час немачког језика.
- 16.00—17.30 Српске емисије.
- 16.00—17.00 Музика из тонфилмова.
- 17.00—17.30 Народна музика. Изводи народни оркестар Обреновић и солисти: Катарина Лилић, дует Аршинов—Вирилов и Савета Судар.
- 17.30—18.15 Пренос концерта Лее Пилти из Београдског народног позоришта.
- 18.20—18.40 Час немачке народне групе.
- 18.40—19.15 Музика за тебе.
- 19.15—19.50 Вести на страним језицима.
- 19.50—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Велики концерт за војску.
- 21.40—22.00 Београдски млади стражар.
- 22.00—22.20 Вести.
- 22.20—24.00 Из немачких опера.
- 00.00—2.00 Поподневна музика.

СРЕДА, 21 АПРИЛ ДВОГОДИШЊИЦА РАДИО БЕОГРАДА

- 5.00—6.15 Другарски позdravi.
- 6.15—7.00 Емисија за српске сељаке (Дувачки оркестар Седлачек).
- 7.00—7.10 Вести.
- 7.10—9.00 700 пут „Добро јутро драги слушаоци“.
- 9.00—9.20 Вести.
- 9.20—12.00 У посети Радио Београду.
- 12.00—13.00 Подневни концерт. Свира велики радио оркестар под управом Оваалда Вухолца.
- 13.00—14.00 Подневна музика. Свира мали радио оркестар, оркестар за игру и солисти.
- 14.00—14.20 Вести.
- 13.50—14.50 Краткоталасна радиостаница Лили Марлен (31,65) Две године Радио Београда и Лили Марлен.
- 14.20—15.00 Нешто за тебе.
- 15.00—16.00 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, забавна музика, извештај о водостању.
- 16.00—18.20 Годишњица српских емисија. Весело српско поподне. Изводи: Ивана Тавчаревић, Олобади Малбашки, забавни оркестар Седлачек, народни оркестар Обреновић, тамбурашки оркестар Аранички, Љубица Сиљановић, Павле Вуковић, сестре Перич, квинтет Симић, квинтет Ђорђевић, Д. Бурековић, М. Вавић, дует Гавриловић—Савић, Бора Савић—Крушарац, Војин Поповић.
- 18.20—19.15 Нешто нарочито за тебе!
- 19.15—19.50 Вести на страним језицима.
- 19.50—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—20.30 Из савремених догађаја.
- 20.30—21.00 Наше звучно војничко писмо.
- 21.00—21.30 Европски фронт позdravlja Радио Београд.
- 21.30—22.00 Београдски млади стражар.
- 22.00—22.20 Вести.
- 22.20—23.00 Претстављамо оркестре Радио Београда.
- 23.00—24.00 Пожели нешто из Београда.
- 00.00—2.00 Тако треба увек да остане — такође у трећој години.

ЧЕТВРТАК, 22 АПРИЛ

- 16.00—16.30 Концерт београдског симфонијског оркестра под управом проф. Светозлака Папђана.
- 16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
- 16.35—17.00 Божествена литургија од Миливоја Првчанина.
- 17.00—17.30 Клавирски концерт Вере Велков.
- 17.30—17.40 Предавање.
- 17.40—18.00 Лечји час.
- 18.00—19.15 Пренос симфонијског концерта из дворане Коларчеве задужбине. Свира велики радио оркестар под управом Карла Листа. Соллиста Рудолф Мацуђински, клавир.

*

- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Мала освежења.
- 21.40—22.00 Београдски млади стражар.
- 22.00—22.20 Вести.
- 22.20—23.00 Гудачки оркестар за игру.
- 23.00—24.00 Да ли је и твоје име ту?
- 00.00—2.00 Поподневна музика.

ПЕТАК, 23 АПРИЛ

- 16.00—16.30 Духовне песме пева радио хор под управом Богдана Цвејћина.
- 16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
- 16.35—17.00 Хајди: Седам речи Христових. Изводи гудачки квинтет Немечек—Слатин.
- 17.00—18.00 Симфонијски концерт.
- 18.00—18.10 Из савремених догађаја.
- 18.10—18.20 Позdravi наших заробљеника.

*

- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Симфонијски концерт.
- 21.40—22.00 Београдски млади стражар.
- 22.00—22.20 Вести.
- 22.20—24.00 Немачка песма.
- 00.00—2.00 Поподневна музика.

СУБОТА, 24 АПРИЛ

- 5.00—6.15 Другарски позdravi.
- 6.15—7.00 Емисија за српске сељаке.
- 7.00—7.10 Вести.
- 7.10—9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00—9.20 Вести.
- 9.20—12.00 Пауза.
- 12.00—13.00 Подневни концерт.
- 13.00—14.00 Подневна музика. Свира мали радио оркестар. Диригент Ф. Селински.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Нешто за тебе.
- 13.50—14.50 Краткоталасна радиостаница „Лили Марлен“ (31,65) Час за војнике.

- 15.00—16.00 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, забавна музика, извештај о водостању.
- 16.00—16.05 Извештај Врховне команде на српском језику.
- 16.05—18.00 Поподневна музика.
- 18.00—18.20 Српска емисија: Књижевни час.
- 18.20—18.40 Час немачке народне групе.
- 18.40—19.00 Музика за тебе.
- 19.00—20.00 Гласови Југославије и вести на страним језицима.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—24.00 Пролетна порука. У међувремену:
- 21.40—22.00 Београдски млади стражар.
- 22.00—22.20 Вести.
- 00.00—2.00 Поподневна музика.

Радио-станица европског војника

Двогодишњица београдске радио-станице

З а две године свога постојања, од времена кад је 21 априла 1941 године један лoјтнант са пет војника преузео емисију, београдска радио-станица постала је у целој Европи један појам. Иако у први мах намењена само за немачке војнике на Југославији, по писмима која су стизала, видело се да је слушају и војници других фронта као и отаџбина. Данас после двогодишњег постојања очигледно је да је омиљена и код савезничких нација, нарочито код њихових војника. Проширењем задатка станице постојала је опасност да ће станица прећи свој првобитни оквир, али да неће дати ништа ново. Али они који управљају станицом умели су вешто да избегну ту опасност. Станица је органски повезана са својим задацима и никада није изневерила правац којим је у лето и јесен 1941 године, у једном победоносном походу, освојила срца слушалаца.

Ако се с тог гледишта посматра обимни дневни програм који траје и више од 18 часова, а који садржи и најоригиналнију емисију у ноћи између суботе и недеље, од 2 до 5 часова изјутра, под именом „Чекаоница Београд“, онда се види да постоји врло здрав однос између чисто забавног дела и емисија са одређеним задацима. У те задатке спадају „Војнички часови“ за Италију, Румунију, Шпанију, Финску, Мађарску, Словачку, Бугарску и т. д., који се дају једанпут месечно. Ту спада и редовна емисија „Глас Југославије“, која има за сврху зближавања тог простора с војницима који ту стационарају. Исто тако и озбиљније музичке емисије које ће имати свој врхунац ових дана у Музичкој недељи београдске радио-станице.

Ове емисије, коликогод су важне и озбиљне, ни у колико не мењају ведри и забавни део емисије. То доказују и сами наслови забавних емисија

који су постали општи и популарни као што су: „Кафана код хиљаду звезда“, „Пожели штогод из Београда“, „Београдски експрес на таласима“, „Састанак у Београду“, „Звучно писмо „Фелдшоста“, „Мелодије после поноћи“, или „Недеља је добро почела“. И то нису само емисије с плоча, него и приредбе оркестра за игру и забавног оркестра саме станице, који су састављени од домаћих музичара. Оне се одликују и личном непосредношћу, којом се чланови станице — војници обраћају.

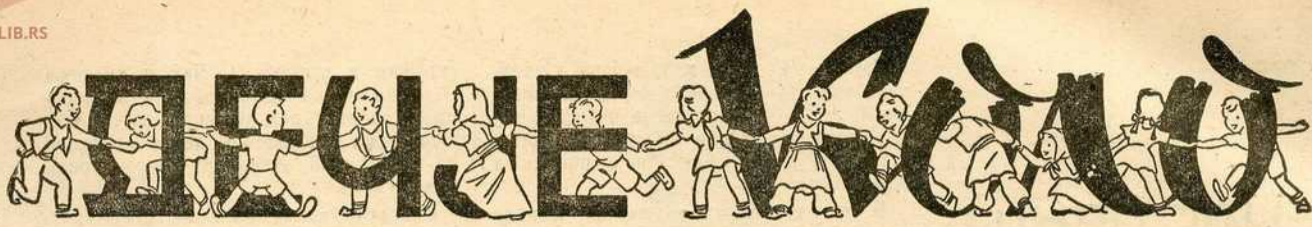
Центар свих емисија и најјача веза између фронта и отаџбине и данас после две године јесте и остаје „Београдски млади стражар“. Необичну популарност ове емисије најбоље доказују добровољни прилози који за две године изаносе преко 2 милиона рајкс-марака и од којих је сада милион и по стављен Фиреру на располагање. Стражаревој песми „Лили Марлен“ прикључила се у току године још једна, која је такође освојила срца свих европских слушалаца. То је песма „Све ће да прође“. Друга стандартна, необично снажна емисија, је пре неколико месеци уведени „Поподневни позив“, међу којима се звучима звона и фамфара, чују и песме „Хајдрун“ и „Стојим сам у ноћи“, које су компоновали сами војници — чланови станице. У срећном избору оног што је значајно и импресивно у тим емисијама види се сигурна и вешта рука. Зато и није чудо, што се круг слушалаца београдске радио-станице у току две године проширио на целу Европу. Емисиони стил београдске радио-станице устално се и даље се равномерно развија. На тај начин београдска радио-станица постала је радиостаница европског војника. Она ће и у трећој години свог постојања умети да одговори својим дужностима и обавезама које из тога проистичу.

—ерт

При важном послу састављања програма будућих емисија

(Снимци: В. Ф. А.)

ЗА ДЕЦУ, ДА СЕ РАЗОНОДЕ И ПОУЧЕ

Патуљак

Једнога јутра стари Петер окопа-
ваше свој врт око куће. С вре-
мена на време скупио би први-
ће које би нашао у земљи и стављао
их у један суд. У томе долети на гра-
ну оближње крушке један мали црвен-
даћ, па поче да пева. Кад спази на
земљи суд са црвима, црвендаћ поче
облетати око њега, цвркућући и погле-
дајући на Петера, као да би хтео ре-
ћи да је гладан. Но, стари Петер га
отера и са потсмехом му говораше:
„Забадава ми ту певаш и цвркућеш,
ове црве дају ја мојим кокошкама, ко-
је ће ми носити јаја, док од тебе не-

његових претњи, па се забрину и сне-
весели. Кад је вечера већ била при
крају и кад, по обичају, изнесоше на
сто велики колач, отворише се врата
и на њима се појави патуљак. Он ски-
де капу и љубазно поздрави све, па
скочи на сто, узме свој део колача и у
сласт га поједе. Затим, опет по обича-
јају, отпева једну песмицу и, најзад,
наздрави малој Јохани: „Дајем ти моћ
да све што додирне твоја рука поста-
не сребро или злато, или скуповени
предмет од велике вредности. Ову моћ
изгубићеш тек онда, кад наиђеш на
онога, који може злато да претвори у
дим!“ — Чим то изговори, патуљка
нестаде.

Петер и сви остали беху изненађе-
ни, но чим патуљак исчезе, хтедоше
да се увере да патуљкове речи нису
биле само шала. Петер узме са стола
комад хлеба и пружи га малој Јоха-
ни, која га додирну својим прстићи-
ма и — хлеб се претвори у грумен
злата! Сада сви похиташе да учине
то исто, и чудо се увек понављаше.
Тако се продужи весеље и, најзад, сви
се разиђоше веома срећни и задовољ-
ни...

...Године беху прошле. Јохана је
постала дивна млада девојка. Живела
је у великој, раскошној палати. Њој
су долазили сви којима је требало по-
моћи: просјаци у дровцима, сиромаш-
не породице, пропали витезови, па чак
и осиромашени краљеви. Додир њене
руке претварао је дронке у свилу,
празне кесе у кесе пуне златника, а
чатрље у палате. Сви су је благоси-
љали, али — она није била срећна:
није могла ништа својом руком да до-
дирне, а да се то не претвори у сре-
бро или злато. Сем тога, сви они који
су просили њену руку, чинили су то
из кориснолуља, а не из чисте љу-
бави према њој самој. Дуго је мисли-
ла о томе, шта да ради и како да се
ослободи моћи којом је беше обдарно
патуљак. Она је тек сада почела да
увиђа, да је то била само освета па-
туљкова. Најзад се сети да јој је не-
када још њен дед Петер причао, да
ће ову своју моћ изгубити чим нађе
некога који злато претвара у дим. Сто-
га се реши да сама тражи по свету
онога који злато претвара у дим. И
једне ноћи нечујно оде из своје па-
лате, прерушена у просјакину. Ишла
је тако дуго и дуго, док није дошла
у сасвим непознат крај. Уморна и сла-
ба седе да се одмори поред пута, али
је сан савлада и она тврдо заспи. У
сну она нехотице руком додирну сво-
ју просјачку хаљину, и ова се претво-
ри у господску, златом везену хаљину.
У том баш наиђоше два разбојни-
ка, па кад угледаше њено богато оде-
ло и накит, хтедоше да је покраду, но,
при додиру њене руке, њихово одело
и спрема претворише се у свилу и
злато. Разбојници, овако промењени,
не могаху се међусобно познати, те
свако од њих сматраше оног другог за
неког витеза који хоће да заштити де-
војку, па повадеше мачеве и отпочну
борбу у којој обоје погину. Кад се Јо-
хана пробуди и виде овај приказ, осе-
ти се још несретнијом, јер је знала да
је свему томе она била узрок. Идући
тако даље, наиђе Јохана на једну ма-
лу али врло лепу и пријатну кућину,
усред цвећа и зеленила, па уђе у њу
да затражи гостопримства. У тој ку-
ћини становаше само један младић.
Он беше леп и мио и полако је пе-
вао једну стару песму. Кад угледа Јо-
хану, срдечно је дочека и понуди јој
да се одмори и нахрани. Јохана га
замоли да је он послужи при јелу, по-
што није смела ништа да додирне сво-

јом руком. Густав, тако се зваше мла-
дић, а био је песник и музичар, радо
је послужи, а затим јој поче певати
своје нежне песме. Јохана увиде до-
броту и благост овога младића, па му
повери своју тајну и упита га, да ли
би јој он могао помоћи. Младић пес-
ник, коме се и Јохана необично до-
падала са своје лепоте и доброг срца,
обећа јој да ће све учинити неби ли
јој помогао. Стога младић пође да и
сам потражи човека који може злато
да претвори у дим, а Јохану замоли
да остане у његовом дому, док се он
не врати. Дуго је, тако, ишао, обила-
зио села и градове и распитивао се.
Но, ништа не дознаде.

Једне хладне вечери за ноћи он у
једној шуми, па се склони под једно
дрво и хтеде да наложи ватру, да се
огреје. Но, како дрво беше сирово и
влажно, никако не могаше да га пот-
пали. У томе наиђе једна убога стари-
ца, па га замоли да је пусти да се и
она поред њега огреје. Дуго се Густав
мучно да потпали ватру, али узалуд!
Тада му старица саветова да се по-
могне неком хартијом која је вирила
из његове торбе. Но, Густав јој рече
да су то скуповене слике и тканине,
које је на путу куповао и спремно као
дар једној младој девојци, па их не
може употребити за потпалу ватре.
Старица га мољаше да то ипак учини,
иначе ће, онако стара и слаба, про-
пасти од зиме. Густав се сажали, па

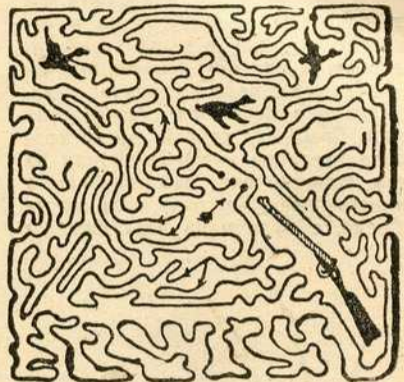

је послуша и тако лепе, скуповене,
слике и тканине, једна за другом, о-
доше у ватру, која се сада распали
и весело бубукташе и грејаше. Кад се
старица добро одмори и загреја, уста-
де и пође даље, а Густаву само рече:
„Пожури и врати се својој кући, чека
те пријатно изненађење!“ Густав раз-
мисли, па пошто и онако није нашао
оног шта је тражио, пође натраг сво-
јој кући, радостан у души што ће о-
пет видети Јохану. Јохана га и сама
радосно дочека и, забравивши на
своју моћ, пружи му руке. Но, при
додиру његовог обичног путничког о-
дела, ово оста онако, какво је и би-
ло. То им одмах паде у очи, те Јо-
хана поче да узима у руке и друге
разне ствари, али и оне осташе она-
кве, какве су и биле — непромењене!
Обоје усхићено повикаше: „Моћ је
престала!“ — У томе се пред њима
створи патуљак Фин, узме их обоје за
руке и рече им: „Да! Јоханина моћ
је престала, јер си ти, Густаве, човек
који од злата прави дим. Кад си оно
у шуми стављао на ватру скуповене
слике и тканине, које вреде злата, са-
мо да огрејеш једну сироту старицу,
ти си у ствари злато претварао у дим!
Узмите се и будите срећни, ништа вам
више неће стајати на путу!“ — И па-
туљка нестаде...

...Јохана и Густав, уједињени и
срећни, често су отада у врту своје
мале куће, усред зеленила и цвећа,
хранили мале црвендаће, уживајући у
њиховом веселом цвркутању.

Српско коло
Нек се вије,
К'о тробојка Србадије...
Будите нам ведри чили
Ви Српчићи наши мили!

За мале ловце

На слици стрелица вам показује три гач-
ке које означавају три метка испале на
три птице. Погледајте слику добро па он-
да пођите за тим менима. Ако идући за
путем којим су прошли мени одједном по-
годите бар две птице, добар сте стрелац,
иначе се немојте нигде хвалити да умете
добро да гађате...

Зашто висибоба
прва цвета

У старо доба, у царству утвара, сви по-
слови били су подељени. Свака мала у-
твара имала је дужност да се брине о
неком цвети; да га надгледа и pazi и као
најглавније, да се стара о томе да свака
врста цвећа буде на време будна чим
дође пролеће.

Али једног дана владар овог краљев-
ства морао је да отпутује и сви су се
радвали његовом одласку. Јер је он био
много строг. Сви су се веселили и на-
правили су велику светковину која је ду-
го трајала, тако да су забравили да про-
буде цвеће.

У једној пећини на мекој и зеленој по-
стељини спавало је цвеће нежних белих
цветова. Јарма и вика га је пробудила
и оно је у страху отворило очи. Па жљиво
је опружило главницу изнад земље и
са запрепаћеним је приметило: лето је
ту, а још ни једног цвета нема. Почело
је својим тихим гласићем да дозива оста-
ло цвеће. Кад их је све пробудило, од-
једном је све оживело и за тренутак ми-
рисала је сва земља.

Од овог времена ови цветови слични
звону први се буде из страха да не за-
доше и то се буде врло рано. Још док
има снега. Људи су прозвали ово цвеће
висибоба и радују му се кад се појави,
јер је оно песник блиског пролећа.

Врапчев проналазак

„Шта поваздан овај леда
У те старе књиге гледа?
Нешто тражи он у њима!“

Један врабац то цркуну
Крај прозора старе куће.
Завирије, дуго чека
Да се јави згода нека.
Ту прилику данас доби
Кад не беше дед у соби.
Отворен га прозор сети
Да на књику одмах слети.
Па књикућем гура, тара
Жуто лииће купусаре.
Прелстава, па се чуди
Књику ништа баш не види!
Ах још један лист кад диже
Гле! Угојен мољак гмиже!
Па и други! Па и трећи!
Врабац књику на ће рећи:
„Е, сад ми је сасвим јасно,
Деда мољце гула страшно!“

БРАНА

РЕШЕЊЕ РЕБУСА

Д о Г обор(б=в) кућ(а) пл(уг) ра(м) ли(м)
= Договор кућу гради.

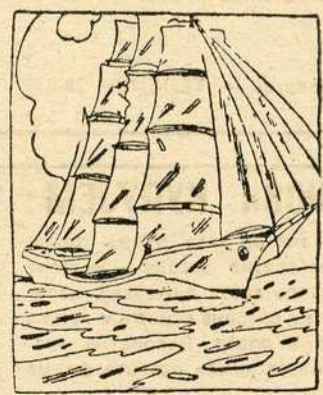
РЕБУС

мам никакве користи!“ — Тек што је
Петер изговорио ове речи, а црвендаћ
се претвори у патуљка. Патуљак је се-
део и љубао се на грани, а био је о-
бучен у лепо сиво одело, са сомот-
ском капцом на глави и дугим за-
пшњеним ципелама. — „Тако! Стара
тврдице!“ — рече патуљак старома, —
хоћеш црве да даш твојим кокошка-
ма, да ти носе јаја, која ћеш после
за скупе паре продавати! — Па до-
бро, али чуј шта ће ти рећи патуљак
Фин: одсада ће твоје кокошке носити
само јаја од камена. И још нешто: тво-
је велико срце има осећаја само за
твоју малу унуку Јохану. Ја ћу, да-
кле, доћи сутра да присуствујем ње-
ном крштету, а своју освету сам ти
већ спремио!“ — Патуљак то рече и
нестаде га.

Сутра дан у Петеровој кући бе-
ше све ужурбано. Спремало се све да
се крштење мале Јохане што лепше
прослави. Петер је већ сасвим забо-
равно на патуљка и био је расположе-
жен и весео. Кад су све званце већ
стигле, Лујза, Петерова кћи, оде у ку-
хињу да направи кајгану. Но, кад у-
дари прво јаје о чинију, чинија оде
у комаде! Јаје је било од камена! Ста-
ри Петер се одједном сети патуљка и

Скривалица

Једрилица, са свима разаплетим једрима,
плови бучином... Не бојте се, неће про-
пасти. Јер над њом бди стари капетан!...
Да ли га видите?
Загледајте пажљиво слику са свих стра-
на, па бете га лако наћи.

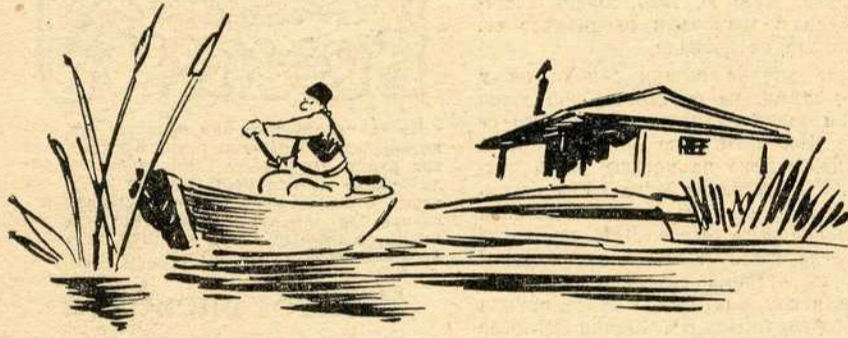
Замиса преко Зеленог Венаца

Стари Београд остао је у успоменама само оних најстаријих који су, по неком неписаном закону, од својих старијих оцева и дедова слушали како је наша престоница изгледала пре сто и више година. Када данас, ми чеда двадесетог века, разговарамо с неким од староседеоца древног Београда, који је преко своје главе претурно више од 70 или 80 година живота, они нам причају о оном негдашњем Београду који ми не познајемо, с пуно нама неразумљивог жара.

Зелени Венац, са својим пијацом и великим зградама на челу с лепом мермерном зградом Општинске штедионице и новим кућама на почетку улице Краљице Наталије, не можемо ни да замислимо како је некада изгледао.

А није то било тако давно, око 1850 године када Зелени Венац није ни мало лично на данашњи трг.

На томе месту где је данашњи Зелени Венац некада је стојала велика бара. Сав простор око те баре био је пуст и ненасељен. Једино на ивици

С њихових усана разливају се с неком чудном сетом приче о нашем лепом Београду из оног доба када ни издалека није изгледао као данас. То њихово причање изгледа данас као бајка из хиљаду и једне ноћи. Али, успомене на тај стари древно Београд нису бајке...

Центар Београда који је данас савим изграђен некад је био уопште ненасељен.

баре, можда негде близу места где сада почиње Космајска улица налазила се једна неугледна механа. Газда те механе, када је хтео да набави пиће за своје, не тако многобројне госте, морао је да прелази на другу страну. Бара је била пуна шевара и била доста дубока. Зато је морао да употребљава чамца.

Зар чамцем преко трга Зеленог Венаца? Ипак је то некада тако било...

Захваљујући старим београђанима, као и онима који су писали о старом Београду сачуване су још неке појединости о томе како је „Зелени Венац“ некада изгледао. Према тим подацима на Зеленом Венцу та велика бара постала је отуда што се сва вода са неизграђеног Београда, од данашње Кнез Михајлове улице, данашњих Терезија и улице Царице Милице сливала на Зелени Венац. А пошто је земљиште било порозно није било тешко да се ту и задржи.

Доцније, за време владе кнеза Михајла покушало се са исушењем те баре. Чак је постојао и пројекат да се на том месту, после исушења сагради велика позоришна зграда. Али судбина као да није хтела да се ту подигне храм богинје Талије.

Додуше, привидно је успело да се тај терен исуши. Чак је постављен и темељ за позоришну зграду. Једанаестог септембра 1852 године положен је и камен темељац за позоришни дом на Зеленом Венцу.

БРАГА ВАСИЋ БЕОГРАД ЦВЕТНИ ТРГ

Тога дана, рано, у 7 часова ујутру, извршена је свечана церемонија освешања. Један свештеник је најпре освештао воду на после благословно овна који је у темељу заклан и поклоњен радницима.

И поред тога од те намере морало је да се одустане. Позориште никад ту није сазиано. Постепено је извршено исушивање баре на Зеленом Венцу, и полако су почеле ту да ничу куће.

Успомене на стари Београд све више нестају. Из дана у дан... Односе их они што одлазе... Зато су нам те успомене толико и драге.

Д. В.

ЗЕМИЧКЕ ЗА КНЕЗА МИЛОША

Историја нам је сачувала лик кнеза Милоша као веома напредног човека. Као што је познато кнез Милош је био неписмен, зато је, и уколико интересантније, што је владарски лик старог кнеза на почетку 19 века био толико напредно манифестован на многим пољима. Он је био изразити изданак човека који је хтео по својој урођеној интелигенцији да стане у ред владара осталих европских цивилизованих држава.

Успомене на доба његове владавине су многе и веома занимљиве. Иако неписмен, он је тежио да дође у додир с науком и знањем, и да буде увек и потпуно у току догађаја. Како се прича њему су читане сваки дан многе стране новине: „Аугсбуршке новине“, „Газета Петербуршка“, „Аустријски опсерватор“, једне грчке новине „Отомански Монитер“ и „Конституционал“.

Сем тога био је редовни претплатањик „Новина Српских“ које су излазиле у Бечу, имао велику библиотеку с лексиконима, затим немачким, латинским и српским књигама, правног, филозофског, политичко-економског и историског садржаја. И те књиге читане су му сваки дан.

У његовој радној соби био је сто за новинаре, глобус, карте најразличитијих земаља у Европи, лепа бакрорези који представљају низ старих српских владалаца и портрети знаменитих лица новијег времена.

Око кнеза Милоша су увек били људи не само они који говоре све европске језике већ и први људи који су у тадашњој Србији нешто представљали на књижевном пољу. И његова браћа иду за примером кнеза Милоша, и просто се утркују у томе ко ће више да уради на културном пољу. Нарочито Јеврем Обреновић. Он је живео врло отмено и децу лепо васпитавао. Чак и кћи Јеврема Обреновића Ана огледала се у књижевности...

Али, ма колико да је кнез Милош заједно са својом најближом околином, желео да у Србију продру све благодети цивилизације, ипак оне нису продирале тако брзо. Додуше, оне су брзо примањене код кнеза Милоша али је зато остали народ, на све новине гледао с неповерењем или потсмехом.

Иако је тежио за благодетима цивилизације, ипак је кнез Милош био

скроман у потребама. Чак и кнегиња Љубица се намерно трудила да ограничи раскоп код српских жена. Оно што је на Милошевом двору сматрано за неопходно у народу је сматрано као луксуз.

Секретар кнеза Милоша, Димитрије Давидовић често је причао о томе какво је то чудо било када су грађани у Крагујевцу чули да он меша кафу с млеком.

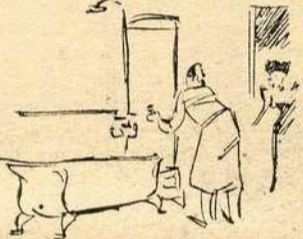
Све до 1823 године у Београду није било правих пекара. Тек тада дошао је први пекар у Београд и почео је да пече земичке. А већ месец дана касније, кнез Милош је наредио, пошто је земичке пробао и пошто му се допале, да му се сваке недеље шаље по 20 земичака у Крагујевац. Та жеља кнеза Милоша била је испуњена.

Најзад постоје подаци о томе да је кнез Милош, у једној прилици очекујући неке угледне госте морао да позајми од својих пријатеља нове свилене јоргане јер сем својих друге није имао. То је доказ да и поред светог напретка стари кнез није жудно за раскошју.

Д. В.

КАД ПРОФЕСОР ПРИМА ГОСТЕ

Др Батуту дођоше два истакнута лекара у посету, један Швајцарац и један Француз. Стари професор је брзо изишао из купатила, где је испирао неке микроскопске плоче, и госте увео у своју радну собу с чувеном медицинском библиотеком. После пола часа Швајцарац погледа на часовник и рече да мора да жури и др Батут га ис-

прати до излазних врата, а затим се врати у купатило да настави прекинути рад. Прође тако подоста времена када се Батутова рођака јави:

- Ујо, који вам је оно господин што седи сам напред у соби?
- Какав господин?
- Па не знам? Седи, зева и броји муве на зиду!
- Ау! Ја заборавих на оног Француза! — завапи др Батут и пожури што је брже могао да се извини госту на својој заборавности.

Становници насеља Краља Александра!
Обрадујте ваше мале за Ускрс, леп избор дечијих играчака на бићете у радњи
ВОЈИСЛАВА СИМИЋА
КРАЉА АЛЕКСАНДРА БРОЈ 279
(Преко пута Гајине кафане)
30590. 1-1

Оглашуйте у КОЛУ

Златан накит

И СВЕ ЗЛАТНЕ И СРЕБРНЕ ПРЕДМЕТЕ, ТЕПИХЕ, КРИСТАЛ И ПОРЦЕЛАН НАЈБОЉЕ ПЛАЋА

»НЕГОТИН«

КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛИЦА БРОЈ 23 — ТЕЛЕФОН 24297
30587. 1-1

ЗЛАТАН НАКИТ

и све златне предмете, дијаманте крупније, брилијанте све величине, све врсте тепиха и ћипима, кристал, порцулан, фото-апарате, хармонике и све боље античке ствари купује и највише плаћа

»Нова Комерција«
МАСАРИКОВА БРОЈ 4 (палата Официрске задруге) — ТЕЛЕФОН 28-035
30583. 2-2

ЗЛАТАН НАКИТ

И СВЕ ЗЛАТНЕ ПРЕДМЕТЕ, БРИЛИЈАНТЕ И КРУПНИЈЕ ДИЈАМАНТЕ КУПУЈЕ И НАЈВИШЕ ПЛАЋА

»ШАЈКА«

КНЕЗА ПАВЛА БР. 50
30584. 2-2

ЗЛАТАН НАКИТ СТАРИ И НОВИ КУПУЈЕМ:

Дијаманте крупније, брилијанте све величине, златне зубе, бурме, прстење, минђуше, брошеве, бразлетне, панце, сатове златне, сребне и металне само исправне и од бољих познатих марака; старо злато оштећено, излизано, попомљено и горело сваку количину, купујем сребрне есцајге и остале исправне предмете од сребра купује и највише плаћа. Бесплатно процењује и на захтев процењене вредности исплаћује одмах позната фирма

»БРИЛИЈАНТ«,

власник **МИЛИВОЈЕ М. МИТРОВИЋ**
БЕОГРАД — БОРБА ВАШИНГТОНА УЛИЦА БРОЈ 8 — ТЕЛЕФОН 28-706
30589. 1-2

Откуда нам метла?

Кад београдска домаћица узме у руке метлу да помете зацело јој уопште не падне на памет како је та метла постала и одакле долази. Она ни не слуги да има села која су напредна и богата само захваљујући метли.

У околини Великог Градишта, на Дунаву, леже села Пожежено и Кусиће. Земљишта на којим се та села налазе и њиве око села, покривена су дебелим наслагама дунавског песка који ту недалеко протиче. Тај песак, познат под именом „живи песак“, ношен ветром и кошавом, нарочито с пролећа, засипа и оне мале њиве и парцеле на којима је иначе нешто боља земља.

На том песку мало која биљка може да успева. Тамо где се песак меша с ритском земљом гаје се житарице и друге биљке, али тамо где је сам песак простирала би се неплодна пустиња да није сирка.

Сирак! То име које за ланке ништа не казује, значи извор благостања за Пожежено и Кусиће. Јер сирак је биљка од које се израђују метле. Само на живом песку успева ова биљка ситног семена. Огромне површине пешчара засејавају се сирком који ујесен, пожњевен и покошен даје врло добро ситно семе за исхрану стоке и дуге метлице за израду метли.

Стабљике и трска сирка носе се најпре у пушнице на сушење и бељење.

1 — У једној радионици метли у Пожежено.

2 — Метле и метлице, с везаним снопићима сирка спремају се за прошивање.

3 — Село Пожежено у којем се раде метле.

4 — Метле су готове. Пута воловска кола носе их у Велико Градиште где се уговорију у лабе и транспортују за Београд.

5 — Снопићи сирка слажу се у метле.

(Фото: Ing. Рагомир Стефановић)

После тога, осушени снопићи иду у радионице где се на већ раније спреmlене мотке и дршке везују жицом и после прошивају. На тај начин постају метле. А села око Великог Градишта снабдевају данас углавном целу Србију метлама.

Оно што је важно то је да се метле производе зими кад нема посла у пољу. Вредни младићи и девојке из Пожежено и Кусића, а и у другим селима и мањем броју, седеју за примитивне справе, „машине“ како их они зову, и везују и прошивају метле. Много метли излази испод њихових руку сваког дана.

Ретко која кућа се не бави производњом метли. Доноси то лезу нару, ма да је и овде сировина све скупља. Све теже се набавља жица, ексерчићи, канап, дршке. Све скупље су уосталом и наднице оних који раде.

Али, села су ипак лена и напредна. Лети, у жилавој борби с водом која плави околину, извлаче сељаци као ратари плод из оскудне земље а зими, као метлари допуњују владсве свога летњег труда. Тако су им села

израсла лепа, широких улица, чистих, уредних и удобних кућа и напредног живота...

И никад човек не би помислио, кад на путевима који воде за Велико Градиште сретне пуна воловска кола натоварена свежњевима метли да је та на изглед тако неважна алатка сваке домаћице, извор благостања и напретка целих села и заједница људи.

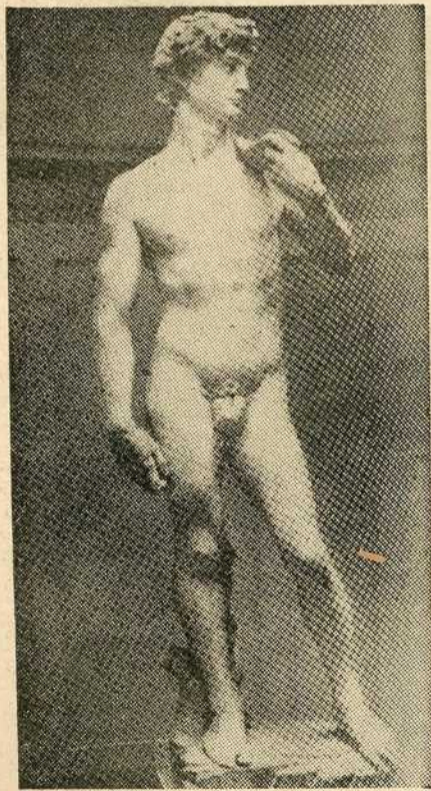
Р. Ст.

Појам лепоте у Европској уметности

Стваралачка моћ ликовних уметника свих народа европског културног простора одувек је тако уско повезана с појмом лепоте да без њега уопште не може ни да се замисли. Тај појам је саставни део европске уметности уопште. Откад је, међутим, човек почео критички да разматра уметничка дела нису престајала размислима о томе, да ли уметнички појам лепога подлежи подражавању природе или стварању уметничке уобразиље. Подражавање природе и стилско обликовање су према томе два пола европског уметничког развоја, који су често давали свој жиг целим раздобљима, према томе какви су назирали: рационални или мистични. Следствено томе исправно се поставља питање садржаја и форме, израза и темперамента једног уметничког стварања.

У току тих вековних размислажења почели су лагано да се формирају израђени појмови, који су данас заједничко добро наше културе. Да би се једно уметничко дело, тај узвишени производ културе, могло исправно схватити, разумети и да би се у њему могло уживати, да би се оно могло душевно прозрети, усвојити и асимилувати, неопходно је потребно да се ти основи наше уметности упознају.

Гледајући да је уметност подражавање природе, и то спољне, површно подражавање, имитирање, старо је као и свет. То је једна од оних предрасуда које се тако тешко одбацују. При томе, разуме се, треба да се прави разлика између спољашњег подражавања и одуховљене животне сличности, која је карактеристична за све праве мајсторе свих времена. Тај проблем се поставио још онда када је рука првог уметника-прачовека нацртала животињске ликовне на зидовима препсторских пећина. Уопште, може се рећи да се чисто подражавање природе нарочито истицало у културним епохама са наглашеним рационалним и научним карактером, да би у епохама са ирационалним и мистичним карактеристикама опет ступило у позатину.

У овом познатом делу Микеланђело оследа се његово динамичко изобличење тела.

На основу тог критериума целокупна културна историја Европе може да се подели у разна раздобља. У најстаријој европској културној епохи, јегејско-архајском раздобљу, тај принцип подражавања, дотле запуштен, дошао је у 5 веку пре Христа до пуног изражаја. Но ни тад се уметнички осећај једног Фидије, Праксителя или Апелеса није безвољно подвргавао том принципу. Напротив, он је морао и ту да

узмакне и направи места идеализовању природног, за којим је тежио и које је постигао грчки стваралачки дух. Тај правац уметности, који су доцније преузели и својим практичним рационализмом појачали Римљани, изгубио се појавом хришћанства. Цео средњи век, прожет религиозним мистицизмом, стајао је у знаку највише фигуративне апстракције, која је постигла свој врхунац у византијској хагиографији и у готском стилу. Затим је дошла Ренесанса, која се поново враћа подражавању природе и ствара један уметнички правац који је, мање или више, владао новом европском уметношћу све до средине прошлог века. Тек импресионистички покрет, од Манеа до Сезана, уклонио је коначно ово предубеђење. Скрупулозно подражавање, имитовање једног предмета нашег чулног света никада није било права уметност.

Ако се одбаци принцип апсолутног подражавања, долази се до изобличења, деформације природног модела уметничком руком. И стварно, права уметност је увек једно изобличавање, једна деформација или, боље речено, формална апстракција тј. стил. Оно што уметничко око види, у току стварања се, свесно или несвесно, изобличује, преформира. Разуме се, тешко је рећи, где управо престаје промена облика а где почиње погрешан деформизам. То је у сваком случају ствар личног схватања и критичког осећања уметничког, који треба да нађе праву меру.

Промена облика је, према томе, опов, може се рећи, најважнији основ наше уметности. Било је једно кратко раздобље, које се може сматрати као изузетак, када су стварана дела без икаквог трага деформације. То је време потпуног имитовања модела и, уједно, једно од најважнијих раздобља историје уметности: раздобље натурализма у другој половини 19 века. Том правцу уметности припадали су пред осталих: Мезоније, Жером, Барабино, Макари. Идеал, који је лебдео пред очима овим сликарима, било је имитирање природе са тачношћу фотографског апарата, све под погрешном претпоставком да је природна стварност исто што и оно што ми у уметности осећамо као истинито.

Ово не треба да се погрешно разуме. Било је уметника, чак и великог замаха, који су умели да своје утиске о спољашњем, природном свету предају са највећом, на изглед, објективношћу. Најбољи пример за то су главни претставници фламанског реализма из 15 века, браћа ван Ејк, који су давали природу са запањујућом тачношћу. Оно што спасава њихова дела — која су у погледу тачности пејсажа недостижна — јесте стилистичка апстракција, која је остварена нарочитим светлосним ефектима. На сликама ван Ејка светлост претвара и најбрижљивије имитиране форме и боје у праву лирику.

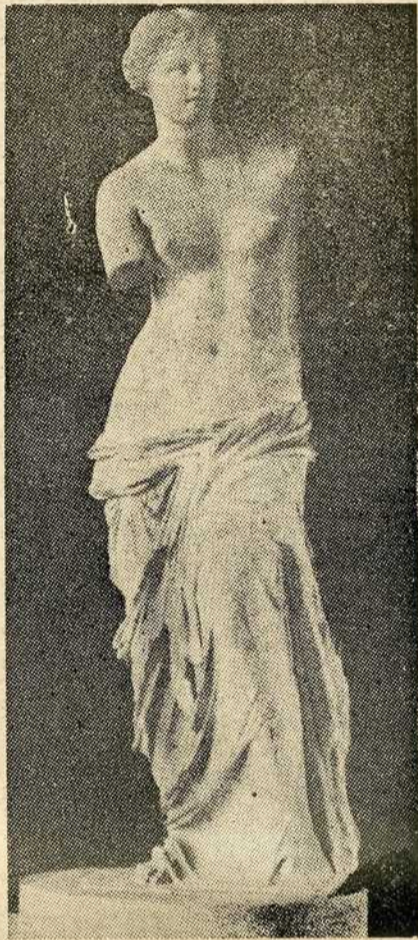
С тим у вези треба споменути и Холанђанина Вермера ван Делфта, а специјално највећег мајстора Ренесансе у Немачкој, Дирера. У делима ових мајстора, која су израђена скрупулозно тачношћу, провејава пранксонски уметнички темперамент. Ако се узме, то је само изузетак.

Деформисања је било у свим уметничким раздобљима. Грчка и римска класична пластика изменила је човечје тело у смислу идеалистичке тенденције. Ликови византијских икона немају уопште ни покрета ни пластике, јер је византијски сликар у својој тежњи за деформацијом хтео да испољи апсолутну мистичко-хришћанску апстракцију. Па и после Биота, који је својим натуралистичким потезима уметност средњег века упутно ка модерној уметности, све до болесног изобличавања тобожњих уметника наших дана, сви велики уметници, а пре свега Микеланђело, Рембрант и Ел Греко, тражили су у субјективној деформацији својих ликовна најјаче изражајно сретство.

Други појам, који сретемо код проучавања уметности, јесте садржина и форма једног уметничког дела. Треба

одмах да се нагласи да праву садржину уметничког дела не претставља сам предмет, него дух уметника, који се у њему огледа. Јер, претстављени предмет и оно што је с њим у вези, подвргнути укусу времена, застарују, а права уметност никада. Зато се људи и диве само савршеним деловима великих уметничких дела прошлости.

„Садржина, каже де Санктис, изложена је свим променама историје. Форма је пак бесмртна“. И у том пренебрегавању садржине да бисмо се дивили самој форми лежи катарза, која се рађа кад се гледа једно уметничко дело

Милоска Венера, један изразити пример идеалистичке скулптуре старе Хелене.

Према томе једина права садржина неког уметничког дела је темперамент, дух уметника који га је створио који нам он једино кроз чисте елементе свог сопственог начина изражавања својим уметничким језиком предаје. Вентиле нам даје формулу у епиграму: „Уметност је уобличавање неког садржаја“.

Но уметник мора да се покорава, пред свог темперамента, и степену културног развоја и укусу свога времена и своје школе. Тако грчки уметник подвргава све елементе форме захтевима идеалистичке пластике, византијски сликар пак захтевима боја. Прави уметник готике држаће се строго линија, а уметник Ренесансе пластичних и просторних елемената. Присталица барока колористичних вредности итд. Једно уметничко дело је утолико више право, уколико више одговара темпераменту уметника и укусу његове школе, а, према томе, утолико је ефикасније, уколико се боље изражава јединственим тј. стилски консеквентнијим средствима.

Још треба нешто да се каже. Наиме, да је свака форма добра уколико је израз своје садржине и обрнуто. Зато су примитивци само тако и никако другачије савршени у свом уметничком изразу, док су префауналисти један неуспех у уметности, пошто су прихватили садржину и облике који нису њихови.

На крају би се могло рећи: прво, да је интерпретативна једноставност изражајних елемената главна карактеристика једног правог уметничког дела. Стилска кохеренција и деформација силом прилика налазе се упоредо, једна поред друге код једног истог уметничког дела, јер је једна последица друге. Друго, да је наш појам лепоте у уметности условљен деформацијом човечјег тела и пејсажа у складу са природом и да је та деформација условљена темпераментом уметника.

То су унеколико основни појмови који улазе у оквир концепције лепоте у европској уметности. — С.

Савети НАШЕГ ЛЕКАРА

Један непријатељ многих болесника: кухињска со

Наш свет воли да једе добро зачињена јела; у њима мора бити и соли и бибера и паприке. А што човек научи као здрав, тешко се одвикава као болестан. Па ипак многим болесницима може се доказати да дијета, у извесним оболењима, захтева да јела буду незачињена. И што је интересантно, доста болесника то схвати; они пристану да се одрекну „опасних“ зачина, а на првом месту паприке... Међутим врло је тешко наговорити их да треба да се одрекну, у многим случајевима, и кухињске соли. Па зар со, која је толико распрострањена у природи, која се налази у свим нашим ткивима и органима, која је и у нашој крви, може више да шкоди од напр. паприке, тог опаког, љутог зачина? питају се многи болесници у неверици. А стварно је тако. Кухињска со, без које не би могли да живимо, шкоди многим, нарочито срчаним и бубрежним болесницима и онима који пате од повишеног крвног притиска, док паприка, иако тако љута, шкоди само болесницима од прибора за варење, нарочито код желудачних оболења, јер надражује слузокожу тог органа, док напр. бубрежним болесницима не погоршава болест, јер она и не доспева до бубрега. Осим тога, паприка има бар једну предност: садржи много витамина С, те супстанције неопходне за правилну функцију свих наших органа, а нарочито за подизање отпорне снаге нашег организма против многих, а особито заразних болести.

Тачно је да не би могли да живимо без кухињске соли. Али ми је већ доста имамо у своме телу; осим тога има је у скоро свим намирницама — у неким мање, у неким више — које једемо. А нама ни то није доста! Ми још сва јела солимо и то опет ко мање, ко више, а по неко и одвише. Па ипак, здрав организм сувишну количину соли лако излучује из организма. Али организм у коме су оболели бубрези или срце, ту сувишну со задржава у себи, а услед тога нагомилана се вода у свима ткивима, те настају отоци, а рад срца и бубрега је услед тога јако отежан. Исти је случај и код болесника са повећаним крвним притиском који узимају приличне количине кухињске соли у храни. Због тога медицина забрањује узимање соли болесницима од срца, бубрега и са повишеним крвним притиском.

У почетку је болесницима, нарочито онима који су много солили, тешко да се привикну на дијету без соли. Али доцније, много лакше им је поднети ово ограничење. Многи постижу да једу потпуно несољена јела. Болесници од бубрега, срца и повећаним крвним притиском треба да знају да је дијета без соли за њих толико важна, да се слободно може рећи да је важнија од свих лекова.

Практично треба поступити овако: срчани болесник и болесник са повећаним крвним притиском (бубрежни болесник мора осим тога да има и посебну дијету!) треба да једе поглавито поврће и воће, јер ова јела садрже најмање кухињске соли. У кућу у којој живи такав болесник, треба да се кува без соли, а остали укућани могу јело досолити на столу. По себи се разуме да болесник који треба да једи дијету без соли не сме да једе слане ствари (сардине, пршуту, кобасице итд.). Остала јела, неслана, па чак и месо, могу се таквим болесницима дозволити, наравно, у умереним количинама.

У принципу срчани болесник и болесник са повишеним крвним притиском не треба да пуше, нити да пију алкохол. Али, ако такав болесник треба да бира између неколико цигарета (највише 4—5 цигарета дневно!) или чаше пива и мало више посољеног јела, онда је боље да се одлучи за цигарете или по који пут чашу пива, а да узима што мање соли или — што је још понајбоље! — да је потпуно изостави из своје дијете. Др. С.

Пролећна обућа

Први топли и ведри пролећни дани поставили су нашим дамама проблем лаке обуће. Преко целе зиме, за време тмурних, хладних дана, нога је била стегнута и затворена у топлим, тешким ципелама. Топли дани пролећа налажу да се и нога ослободи сваке спутаности и учочености.

Можда за неке даме набавка лаке обуће претставља потешкоће због нестанице кожных прерађевина. Међутим решење није ни мало тешко када се узме у обзир да је мода усвојила а сви моденски кругови радо прихватили, све замене коже. Тканина, канап, слама и дрво су најподесније замене коже. Нога се и у овој обући угодни осећа а са незнатним материјалним издацима свакоме је приступачна набавка исте. Са мало укуса и вештине моћи ће свака помодарка створити себи обућу подесну за одређене прилике.

За свакодневне излазе и шетње у природу пригодне су летње ципеле од извезене тканине са ђоном од канапа или дрвета. За свечаније прилике створена је обућа по угледу на опанак рађена од кожных трака или плетене сламе. У оба случаја модели задовољавају и модне и савремене захтеве у погледу материјала а једино питање које се оставља је избор према личном укусу.

*

Чарапе стварају такође бриге нашим дамама. Ма колико да су брижљиво сачуване скупоцене, прозирне чарапе, ипак већина дама жели да што пре наступе топли дани да би несметано могле ићи без икаквих, босоноге у летњим ципелама.

Кратке, само преко чланака, чарапе погодне су за прелазно време нарочито за младе девојке. Од остатака разно-

бојних конаца моћи ће свака дама да испелете лепе чарапе украшене народним мотивима. Тај рад није тежак а биће пријатна разонода у слободним часовима.

А) Летња ципела од тканине са дрвеним ђоном. Предњи део је од једнобојне тканине док су делови преко риста и чланака извезени једнобојним коццем.

Б) По угледу на опанак рађене су ове летње ципеле са равним ђоном од дрвета или канапа. Узане кожне траке су преплетене на ристу. Две траке служе за прикочавање на делу пете.

В) Кратке чарапе рађене од остатака коњаца. На првим је украшен само горњи део (према укусу могу бити извезени и прсти и пета и пристајаће из ципеле без прстију и пете). Други модел је украшен шаром преко риста и захтева потпуно отворену летњу обућу.

Ципеле без прстију и пете.

- 1. Спортски костим отворено сиве боје. Сукња једноставна са јакном која лако пада.
- 2. Спортски шешир за преподне од мушког карирног штофа.
- 3. Турбан у виду петлосе кресте, направљен од меканог штофа.

(Фото: В. Ф. А.)

Како је пронађена КОЛОЊСКА ВОДА

Колоњску воду измислио је Јохан — Петар Фарина. У његовој замисли то је био обичан апотекарски производ који је, у извесним случајевима, требало употребљавати само по неколико капи у чаши воде.

На самрти, Јохан је поверио своју тајну своме синовцу Паулу, студенту, врло озбиљном и врло сиромашном младићу, који је, усто, био још и врло стидљив. Младић је узалудно тражио капитал да би могао да производи своју воду.

У то време Паул је често посећивао једну породицу. Он је био заљубљен у младу девојку из те фамилије, али се није усуђивао да јој изјави љубав. За време једне вечере, на којој је био и млади Паул, младој девојци је од једном позлило. Паул је извадио из свога џепа флашицу с водом коју је био измислио његов стриц, у намери да девојци пружи неколико капљица да попије.

Али је она, у једном нервозном покрету, ударила у флашицу, чија се течност просула на хаљину једне госте које је живела у Паризу.

Збуњен, Паул је почео да се извињава. Али госпођа, миришући парфем који се осетио у соби, одговорила је:

— Какав диван мирис! Тако бих била срећна кад би могла да га понесем у Париз. Можете ли да ми набавите неколико флашица?

— На жалост, госпођо, та вода је изум мога покојног стрица, и све што је било у овој флашици просуто је. Више немам ни капи! ...

— Али ви знате како се она прави?

— Да, — одговорио је он и порумео. — Могао бих вам направити... али ја немам сретстава.

Госпођа је онда рекла: — Ако желите поћите самном у Париз. Ја ћу вас упознати с неколико чувених парфимера. Имајте поверења у мене.

После дужег размишљања Паул се решио да оде у Париз, где је током времена стекао огромно богатство и био познат по целом свету.

Чиме се некада јело

„Нећу да видим да прстима узимаш из тањира“, говори мајка свом малом сину кад примети да не једе виљушком него прстима. Међутим, у том детету као да је остао траг оних, не тако давних времена, кад није било виљушката.

Човек некада није имао других сретстава којима је приносио храну устима, до својих руку. Он је прстима кидо храну и стављао је у уста. Тек доцније је направљен нож којим се (што и данас неки чине који не зна-

ју за пристојност) приносила храна устима. Доцније је нож зашиљен да би се на њега лакше набадали комади меса. Прво је нож имао један „зуб“, доцније неколико и тако је постала виљушка. Све ове промене догодиле су се за кратко време, то јест у току 17 века. Ипак је виљушка била неочекивано луксузан предмет.

Као што се зна, виљушка се појавила на столу врло касно, али зато је чаша постојала већ у најранија времена. Стари Египћани су имали чаше

и давали им сваковрсне облике. Чаше су пролазиле кроз хиљаде година. За време Нерона пронађена је несаломљива чаша, али је проналазач убијен да не би због његовог изума пропали они који израђују и продају чаше. У Венецији су, у средњем веку, израђиване најлуксузније чаше у целом, за оно време познатом, свету.

Тањир и чиније су стари скоро као и чаше. Они су били потребни да би се изнело јело из кујне у собу где се јело. Данашњи „креденц“ је постојао још у средњем веку и налазио се у соби где је сечена храна да би гости могли гледати да у храну неће бити стављен отров. Реч креденц долази од латинске речи: кредере — веровати. У то време су се на столовима налазиле још и шоље за прање прстију, а то је било потребно јер се јело прстима, а тај обичај се и данас одржава и гостима се доноси на сто шоље с водом и комадићем лимуна да оперу прсте од воћа, нарочито оног које на рубљу оставља флеке.

Одмор детета после ручка

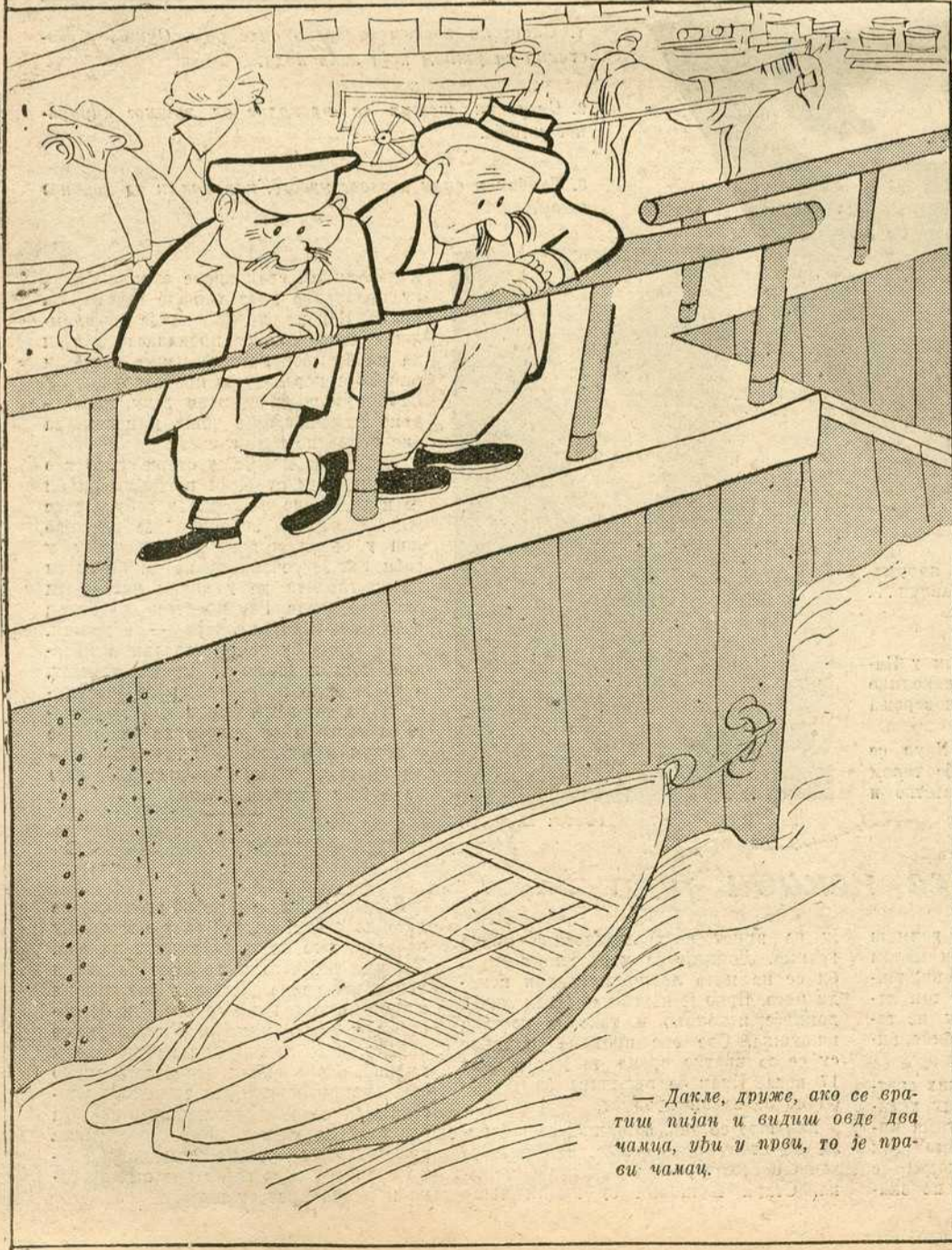
Понека мајка, кад после ручка метне дете да спава, спусти га у постелицу одевено, што не треба чинити никада. Хаљине спречавају слободно дисање и испаравање тела. Дете се у сну замори и лако озноји, утолико пре, ако је постела у близини пећи. Уместо да се окрепи, дете се пробуди мрзовољно и уморно, а ако одмах после тога онако ознојено пређе у мање загрејани простор или се некраде напоље, постоји опасност да назебе. Зато се мајкама препоручује да пре поподневног спавања ослободи дете одела као што то ради и пре ноћног спавања.

WWW.UNILIB.RS

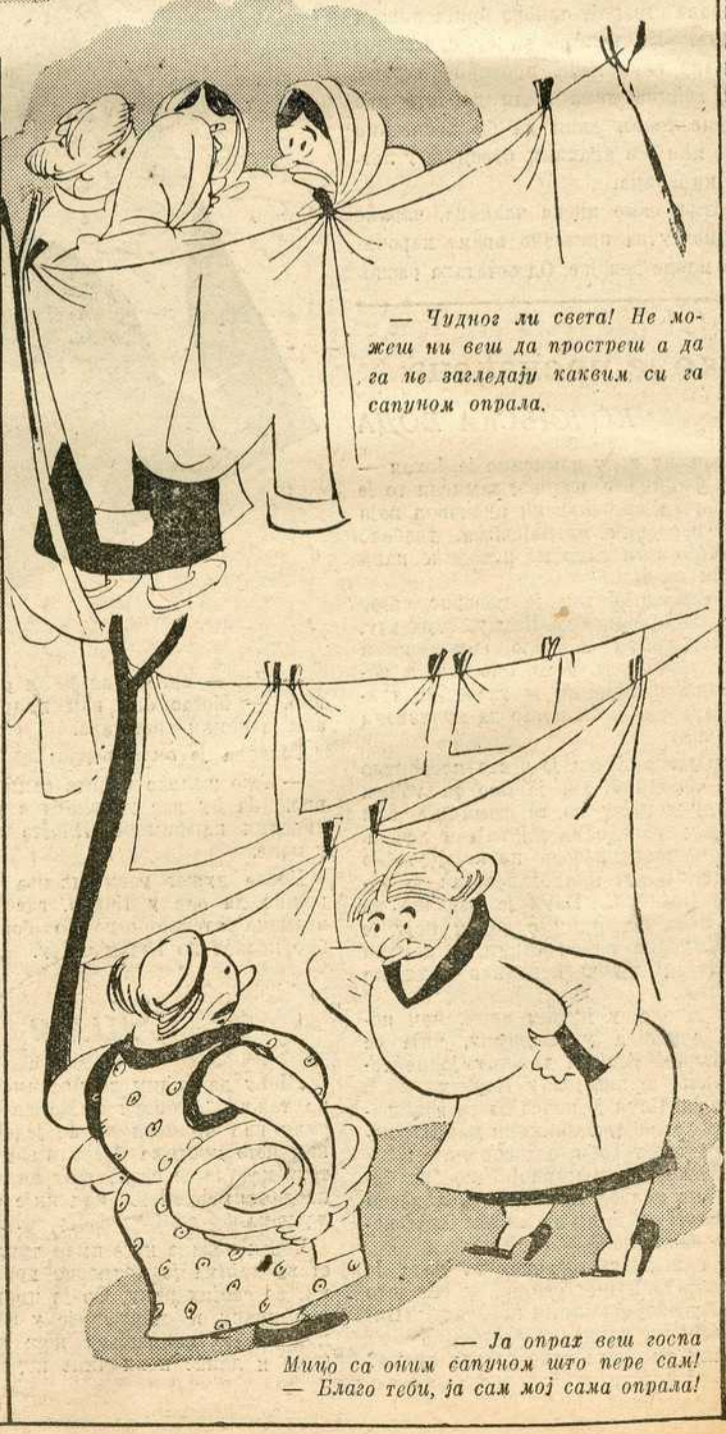
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

— Имамо једно пријатно изненађење за наше суседе!
— Шта, селите се!...

— Дакле, друже, ако се вратиш пијан и видиш овде два чамаца, уби у први, то је прави чамац.

— Чудиог ли света! Не можеш ни веш да простреш а да га не загледају каквим си га сапуном опрала.

— Ја опрах веш госпа Мицо са оним сапуном што пере сам!
— Благо теби, ја сам мој сама опрала!